

Turkistuottajien lomitusopas

Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) antaa tämän ohjeen turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009, LTL) soveltamisesta yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi niille paikallisyksiköille, joiden kanssa se on solminut turkistuottajien lomituspalveluja koskevan toimeksiantosopimuksen.

27.12.2024

Sisältö
Sisällys

Turkistuottajien lomitusopas	0
1 Yleistä	5
1.1 Yleistä soveltamisohjeesta	5
1.2 LTL:ää sovelletaan YEL-vakuutettaviin turkistuottajiin	5
1.3 LPL:a sovelletaan edelleen MYEL-vakuutettaviin turkistuottajiin.....	5
1.4 LTL:n ja LPL:n kaksi keskeisintä eroavaisuutta	5
2 Lomituspalvelujen saamisen edellytykset	7
2.1 Yleistä	7
2.2 Edellytykset turkistilakohtaiset	7
2.3 Pakollinen YEL-vakuutus.....	7
2.3.1 Pakollisen YEL-vakuutuksen pääedellytykset.....	8
2.4 Turkiseläntuotanto verotettu EVL:n mukaan.....	9
2.5 Merkittävä tehtäväosuus päivittäisistä hoitotoista	9
2.6 Vähintään kuusi eläinyksikköä	10
2.7 Estävät eläkkeet	11
2.8 EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksesta tulevat vaatimukset.....	12
3 Vuosiloma	15
3.1 Vuosilomapäivien enimmäismäärä	15
3.2 Vuosiloman ajankohta.....	15
3.2.1 Paikallisyksikön järjestämät lomituspalvelut	16
3.2.2 Itse järjestetty lomitus	17
3.3 Vuosilomapäivän keston määrittely ja lomituspalveluilla huolehdittavat tehtävät	17
3.3.1 Turkistila paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piirissä	18
3.3.2 Turkistila itse järjestetyn lomituksen piirissä.....	19
4 Lisävapaa	20
4.1 Lisävapaa tuntien enimmäismäärä	20
4.2 Lomituspalveluilla huolehdittavat tehtävät	20
4.3 Perittävä maksu.....	21
4.4 Paikallisyksikön järjestämän lisävapaalomituksen ajankohta.....	21
4.5 Paikallisyksikön järjestämää lisävapaalomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet	21
5 Lomituksen järjestämistavat	23
5.1 Paikallisyksikön järjestämä lomitus.....	23
5.1.1 Vuosiloman samanaikaisuus	23
5.1.2 Vuosilomaan sisältyvien pyhäpäivien määrä	23
5.1.3 Lomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet	24
5.1.4 Työsuojelusta huolehtiminen.....	24
5.1.5 Oikeus kieltäytyä lomituksen järjestämisestä työturvallisuussyillä tai tilakäynnistä kieltäytymisen johdosta	25
5.2 Itse järjestetty lomitus	27
5.2.1 Itse järjestetystä lomituksesta maksettava korvaus	27
5.2.2 Itse hankitut lomittajat.....	29

5.2.3	Keneltä lomitukset voi hankkia ja kuka voi toimia lomittajana	29
6	Lomituspalvelujen hakeminen.....	32
6.1	Kirjallinen hakeminen ja hakuaika.....	32
6.2	Hakemuksella annettavat tiedot	32
6.3	Itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakeminen ja maksaminen	33
6.4	Turkistuottajan velvoitteet toimeksiantajana.....	34
7	Hallintolaki ja laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa	35
8	Päätöksenteko.....	36
8.1	LTL:n nojalla annettavat päätökset	36
8.2	Päätöksen tekijä	37
8.3	Päätöksen antamista edeltävät toimenpiteet.....	37
8.4	Päätöksen muoto ja sisältö	37
8.5	Uusi päätös.....	38
8.6	Päätöksen tiedoksianto	38
9	Maksujen ja korvausten perintä	40
9.1	Normaali perintä	40
9.2	Perusteettoman edun takaisinperintä	42
9.2.1	Takaisinperintäpäätös ja sen antamisen määräaika	42
9.2.2	Täysimääräinen perintä.....	44
9.2.3	Takaisinperinnästä luopuminen osittain tai kokonaan	45
10	Muutoksenhaku.....	46
10.1	Oikaisuvaatimus	46
10.2	Valittaminen Melan päätöksestä	47
10.3	Valittaminen Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä	49
10.4	Hallintolain ja lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa soveltaminen.....	49
10.5	Ylimääräinen muutoksenhaku	49
10.6	Oikeudenkäyntimaksu.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
11	Salassapito, vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto.....	49
11.1	Yleistä	49
11.2	Salassa pidettävät tiedot lomituksessa	50
11.3	Julkiset asiakirjat	51
12	Paikallisyksikön oikeus tietojen saamiseen ja asiakirjojen säilyttäminen.....	52
12.1	Asiakirjojen säilyttäminen	53
13	Paikallisyksikön oikeus salassa pidettävien tietojen antamiseen.....	54
13.1	Salassa pidettävän tiedon antaminen henkilölle itselleen.....	54
13.2	Salassa pidettävän tiedon antaminen asianosaiselle.....	54
13.3	Salassa pidettävän tiedon antaminen muulle taholle.....	55
13.3.1	Tietojen antamisesta päättäminen	56
14	Lomituspalvelujärjestelmän hallinto ja toimeenpano	58
14.1	Yleinen johto, ohjaus ja valvonta	58
14.2	Toimeenpano	58
14.2.1	Toimeksiantosopimus.....	59
14.2.2	Melan tehtävät	59
14.2.3	Paikallisyksikön tehtävät	60

14.3	Aiheutuneiden kustannusten korvaaminen.....	61
14.3.1	Valtion korvaus hallintokustannuksiin	61
14.3.2	Valtion korvaus lomituskustannuksiin.....	61
14.4	Toimeksiantosopimuksesta johtuvien erimielisyyksien ratkaiseminen.....	64

1 Yleistä

1.1 Yleistä soveltamisohjeesta

Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) antaa tämän ohjeen turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009, LTL) soveltamisesta yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi niille paikallisyksiköille, joiden kanssa se on solminut turkistuottajien lomituspalveluja koskevan toimeksiantosopimuksen. Mela päivittää ohjetta tarpeen mukaan.

1.2 LTL:ää sovelletaan YEL-vakuutettaviin turkistuottajiin

LTL:n mukaan turkistuottajana pidetään henkilöä, joka on velvollinen ottamaan ja jolla on voimassa yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006, YEL) tarkoitettu vakuutus (YEL-vakuutus) turkiseläintuotantoa varten tai vireillä hakemus sen saamiseksi. Tällaisen henkilön turkiseläintuotantoa verotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan.

1.3 LPL:a sovelletaan edelleen MYEL-vakuutettaviin turkistuottajiin

On huomattava, että LTL:n voimaantulo ei muuta niiden turkistuottajien asemaa, jotka harjoittavat turkiseläinkasvatusta maatalouden ohella ja joita verotetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan ja joiden eläketurva siis määräytyy maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006, MYEL) mukaan. Näihin henkilöihin on sovellettu ja sovelletaan edelleen maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia (1231/1996, LPL) eikä LTL:ää.

Tämä ohje ei koske LPL:n soveltamista, mistä on erillinen lomitusopas, joka löytyy esimerkiksi Melan kotisivuilta osoitteesta www.mela.fi.

1.4 LTL:n ja LPL:n kaksi keskeisintä eroavaisuutta

LTL poikkeaa LPL:sta useilta osin. Alla käydään lyhyesti läpi kaksi keskeistä seikkaa LTL:ssä, joissa myös eroavaisuus LPL:iin verrattuna on erittäin merkittävä. Yksityiskohtaisemmin LTL:ää käydään läpi jäljempänä olevissa luvuissa.

LTL:ssä lomituspalveluja järjestetään siirtomäärärahan turvin

LTL:n mukaisia lomituspalveluja järjestetään valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa (LTL 1 § 1 mom.). Tämä tarkoittaa sitä, että lomituspalveluja voidaan järjestää kunakin kalenterivuotena vain siinä määrin kuin valtion talousarvioon tähän tarkoitukseen vuosittain varattava määräraha mahdollistaa. Valtion vuoden 2019 talousarviossa on tarkoitukseen osoitettu kahden vuoden siirtomääräraha suuruudeltaan 1,9 miljoonaa euroa. Siirtomäärärahaa ei saa ylittää, mutta vuodelta 2019 mahdollisesti jäljelle jäänyt määräraha voidaan siirtää käytettäväksi seuraavan kalenterivuoden aikana.

Siirtomääräraha johtuen kalenterivuoden aikana järjestettävien vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien turkistuottajakohtainen enimmäismäärä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä, jolloin tiedossa on seuraavalle vuodelle valtion talousarviossa vahvistetun siirtomäärärahan suuruus. Yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi lomituspalvelujen enimmäismäärä vahvistetaan turkistuottajakohtaisesti eli enimmäismäärä on henkilökohtainen ja sama kaikille turkistuottajille.

Siirtomäärärahan ylityskiellosta johtuen turkistuottajalla ei siis ole ehdotonta oikeutta saada tiettyä määrää lomituspalveluja kalenterivuodessa. Jos määräraha riittää, turkistuottajalle voidaan järjestää lomituspalveluja STM:n vahvistaman enimmäismäärän verran, mutta määrärahan loppuessa kesken vuoden LTL:n mukaisten lomituspalvelujen järjestäminen voidaan keskeyttää LTL 39 b §:n mukaisesti. Tämä on otettava huomioon mm. päätösteksteissä.

Edellä esitetty aiheuttaa myös sen, että määrärahan riittävyyttä tulee seurata tarkoin ja lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista tulee olla saatavilla mahdollisimman reaaliaikainen tieto.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelut sitä vastoin on rahoitettu valtion talousarviossa olevalla arviomäärärahalla. Arviomäärärahan saa tietyin edellytyksin ylittää.

LTL:n mukaiset lomituspalvelut

LTL:n mukaan lomituspalveluina järjestetään maksutonta vuosilomaa ja maksullista lisävapaata, joiden turkistuottajakohtainen enimmäismäärä vahvistetaan STM:n asetuksella kalenterivuositain. LPL:n mukaista sijaisapua, tuettua maksullista tai täysin maksullista lomitusta ei LTL:ssä ole. Tosin lisävapaassa on joitakin piirteitä sekä tuetusta maksullisesta lomituksesta, että sijaisavusta, ks. lisävapaasta tarkemmin luvusta 4.

2 Lomituspalvelujen saamisen edellytykset

2.1 Yleistä

LTL:n tarkoitus on, että lomituspalveluja järjestetään vain sellaisille turkistuottajille, jotka harjoittavat ammattimaista turkiseläintaloutta ja jotka ovat sidoksissa turkiseläinten päivittäiseen hoitotyöhön.

Saadakseen lomituspalveluja turkistuottajan ja hänen harjoittamansa turkiseläintuotannon tulee täyttää tietyt LTL:ssä säädetty edellytykset. Edellytykset ovat yhtäläiset sekä vuosiloman että lisävapaan myöntämisessä. Edellytykset käydään yksityiskohdaisesti läpi jäljempänä kohdissa 2.2–2.7.

Kaikkien edellytysten tulee täytyä aina kunakin lomitusajankohtana.

2.2 Edellytykset turkistilakohtaiset

LTL:n 2 §:n 3 kohdan mukaan turkistilalla tarkoitetaan turkiseläintuotantoa, jota harjoitetaan itsenäisenä taloudellisena yksikkönä.

Turkistuottajalla voi olla useita turkistarhoja. Jos ne muodostavat yhden osakeyhtiön, kyseessä on yksi itsenäinen taloudellinen yksikkö eli laissa tarkoitettu turkistila. Vastaavasti jos turkistarhat muodostavat esimerkiksi kaksi eri osakeyhtiötä, kyseessä olisi kaksi eri turkistilaa.

Lomituspalvelujen järjestämisessä lähtökohta on turkistilakohtaisuus eli lomituspalvelujen saamisen edellytysten tulee täytyä nimenomaan siltä turkistilalta, johon lomituspalveluja haetaan.

Lomituspalvelujen määrä on kuitenkin turkistuottajakohtainen eli vaikka henkilöllä olisi useita turkistiloja, joiden osalta hän täyttää lomituspalvelujen saamisen edellytykset, hän ei voi saada enempää vuosilomapäiviä eikä lisävapaatunteja kuin henkilö, jolla on vain yksi turkistila.

2.3 Pakollinen YEL-vakuutus

Jotta henkilöä pidettäisiin LTL:ssä tarkoitettuna turkistuottajana, hänellä tulee olla velvollisuus ottaa turkiseläintuotantaan varten YEL-vakuutus. Turkistuottajalla tulee lisäksi olla turkiseläintuotantaan varten niin kutsuttu pakollinen YEL-vakuutus tai vireillä hakemus sen saamiseksi. Vapaaehtoinen YEL-vakuutus ei ole riittävä. (LTL 2 §:n 2 kohta)

Yrittäjän ottama YEL-vakuutus kattaa kaiken hänen harjoittamansa yrittäjätoiminnan eli yrittäjällä voi olla vain yksi YEL-vakuutus. Yksi YEL-vakuutus on myös silloin, kun yrittäjätoimintaa harjoitetaan useamman yrityksen nimissä tai silloin, jos henkilöllä on yritystoimintaa useammalla eri toimialalla. Jos henkilö harjoittaa esimerkiksi taksi-autoilua ja turkiseläintuotantoa siten, että molempien toimintojen osalta

YEL-vakuuttamisvelvollisuus täyttyy, sama YEL-vakuutus kattaa molemmat toiminnot. Jotta henkilö täyttäisi lomituspalvelujen saamisen edellytykset, hänellä tulee olla velvollisuus ottaa YEL-vakuutus nimenomaan turkiseläintuotantoaan varten.

Lisäksi lomituspalveluja voidaan antaa vain sellaiselle turkistilalle, jossa tapahtuvasta työskentelystä henkilö on velvollinen ottamaan YEL-vakuutuksen.

YEL-vakuutus voimassa vähintään 4 kk

On huomattava, että vaikka henkilö täyttää LTL:ssä määritellyn turkistuottajakäsitteen, lomituspalveluja ei voida kuitenkaan myöntää ennen kuin pakollinen YEL-vakuutus on ollut yhdenjaksoisesti voimassa vähintään neljä kuukautta. (LTL:n 3 §:n 2 momentin 1 kohta)

Tämä on perusteltua sen vuoksi, että tarvetta työstä irrottautumiseen ei esiinny samalla tavalla aivan yritystoiminnan alkuvaiheessa kuin yritystoiminnan kestänyt jo jonkin aikaa.

2.3.1 Pakollisen YEL-vakuutuksen pääedellytykset

Alla käydään hyvin pääpiirteittäin läpi muutamia YEL-vakuutuksen pääedellytyksiä.

18–67-vuotias

Henkilöllä voi olla pakollinen YEL-vakuutus vasta 18 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta ja YEL-vakuutus päättyy viimeistään sen kalenterikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 68 vuotta. Vastaavasti lomituspalvelujen edellytykset voivat täytyä 18 vuoden täyttämistä seuraavan viidennen kuukauden alusta ja jatkua enintään sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 68 vuotta.

Yritysmuoto

YEL-yrittäjänä pidetään:

- 1) Henkilöä, joka harjoittaa yritystoimintaa ammatinharjoittajana tai siten, että hänellä on yksityinen toiminimi.

Tällöin YEL-yrittäjänä pidetään esimerkiksi myös yllä mainitun yrittäjän aviopuolisoa tai yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa avopuolisoa sekä samassa taloudessa asuvaa yrittäjän tai puolison lasta, jos he työskentelevät yrityksessä ilman palkkaa.

- 2) Avoimen yhtiön yhtiömiestä, kommandiittiyhtiön vastuunalaista yhtiömiestä sekä muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista.
- 3) Osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevää osakasta, joka omistaa yksin yli 30 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai joka omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä ja omistaa itse vähintään yhden osakkeen.

- a. Perheenjäsenellä, jonka omistusosuus otetaan huomioon 50 prosentin rajan ylittymistä laskettaessa, tarkoitetaan esimerkiksi osakkaan avio-puolisoa, yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa avopuolisoa sekä henkilöä, joka on osakkaalle sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa ja asuu osakkaan kanssa samassa taloudessa. Sisaruksia ei pidetä perheenjäseninä, vaikka sisarukset asuisivat samassa taloudessa. Myöskään sedät, enot ja tädit taikka kaukaisemmat sukulaiset eivät ole tässä tarkoitettuja perheenjäseniä.
- b. Johtava asema on esimerkiksi toimitusjohtajalla, hallituksen jäsenellä, hallinto- tai toimialajohtajalla, henkilöllä, jolla on asemansa perusteella nimenkirjoitusoikeus ja henkilöllä, joka omistaa kaikki yhtiön osakkeet. Lisäksi pienissä perheyrytyksissä katsotaan yhtiössä työskentelevien omistajaperheenjäsenten tietyssä tilanteessa olevan muodollisesta asemasta riippumatta johtavassa asemassa.
- c. Omistusosuutta laskettaessa myös välillinen, toisten yhteisöjen ja yhtymien kautta tapahtuva, omistus otetaan tietyissä tilanteissa huomioon.

Vähimmäistyötulo

YEL:a ei sovelleta yrittäjään, jonka työtulo yrittäjätoiminnasta on arvioitava pienemmäksi kuin 9 208,43 euroa vuodessa vuoden 2025 indeksissä. Rajamäärän täyttymistä arvioitaessa otetaan mukaan kaikki yrittäjän harjoittama yrittäjätoiminta.

2.4 Turkiseläintuotanto verotettu EVL:n mukaan

Turkiseläintuotantoa voidaan verottaa joko maatilatalouden tuloverolain tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan. Jotta LTL tulee sovellettavaksi, turkistilan turkiseläintuotannon tulee olla verotettu viimeksi mainitun lain mukaan, sillä maatilatalouden tuloverolain mukaan verotettavan turkiseläintuotannon harjoittajat, joilla on pakollinen MYEL-vakuutus, voivat saada lomituspalveluja LPL:n nojalla.

Verotuksellisesti turkiseläintuotanto käsittää turkiseläinten varsinaiseen hoitotyön lisäksi muun muassa markkinoinnin ja jalostuksen. Lomituspalveluilla voidaan kuitenkin hoitaa vain turkiseläinten hoitotöitä.

Käytännössä turkiseläintuotannon verotus ratkaisee sen, onko turkistuottaja eläkevakuuttamismielessä YEL:n vai MYEL:n piirissä.

2.5 Merkittävä tehtäväosuus päivittäisistä hoitotöistä

Lomituspalvelujen saamiseksi edellytetään, että turkistuottajan tehtäväosuus turkistilan turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvista tehtävistä on merkittävä (LTL 3 § 1 mom.). Turkistuottajan tulee siis olla sidoksissa päivittäisiin hoitotöihin merkittävällä tehtäväosuudella. Se, että turkistuottaja on päivittäin sidonnainen turkistilan johtotyöhön, ei täytä lomituspalvelujen saamisen edellytyksiä.

Päivittäiset hoitotyöt	Päivittäisillä hoitotoilla tarkoitetaan joka päivä tai ainakin lähes joka päivä suoritettavia tehtäviä, kuten ruokintaa ja häkkien puhdistusta. Päivittäisiin hoitotöihin eivät lukeudu vain tiettyinä aikoina hoidettavat kausiluonteiset tehtävät kuten siemennys ja nahkonta.
Merkittävä tehtäväosuus	<p>Turkistuottajan tehtäväosuutta voidaan pitää merkittävänä, jos se käsittää vähintään puolet turkistilan turkiseläinten päivittäisistä hoitotöistä. Tätäkin pienempi tehtäväosuus voi olla merkittävä, jos henkilön päivittäisiin turkiseläinten hoitotöihin kuuluu useita tunteja.</p> <p>Viimeksi mainitussa tilanteessa tehtäväosuuden merkittävyyden arvioinnin tulee pohjautua kokonaiskuvaan turkistilan olosuhteista. Kokonaisarvioinnissa huomioon tulee tehtäväosuusprosentin ja työtuntimäärän lisäksi ottaa mm. turkistilalla työskentelevien henkilöiden lukumäärä ja turkistuottajan mahdollisuus jakaa tehtäväosuuttaan heille. Henkilöllä voi olla merkittävä tehtäväosuus silläkin perusteella, että henkilön tehtäväosuuteen kuuluvat työt ovat sellaisia, että muut eivät voi niitä suorittaa. Kokonaisharkinnassa tulee huomioida, että tarkoitus on suunnata lomituspalvelut sellaisille turkistuottajille, joille turkiseläinten hoitaminen on ammattimaista toimintaa ja jotka ovat sidoksissa päivittäisiin hoitotöihin.</p>

2.6 Vähintään kuusi eläinyksikköä

Turkistuottaja ei täytä lomituspalvelujen saamisen edellytyksiä, jos hänen harjoittamansa turkiseläintuotanto on vähäistä. LTL:n 3 §:n 1 momentin mukaan turkistilan turkiseläintuotannon tulee käsittää lomitusajankohtana vähintään kuusi eläinyksikköä.

LTL:n 2 §:n 4 kohdan mukaan yhden eläinyksikön muodostavat:

- 30 siitoskettua tai siitostarkoituksessa pidettävää suomensupea, taikka
- 60 siitostarkoituksessa pidettävää muuta turkiseläintä.

Eläinyksikköjä laskettaessa ratkaisevaa on, että niiden yhteismäärä on vähintään kuusi. Turkistuottaja voi täyttää lomituspalvelujen saamisen edellytykset, vaikka mikään yksittäinen eläinlaji ei antaisi kuutta kokonaista eläinyksikköä, kunhan desimaalien avulla laskettavien eläinyksikköjen yhteismäärä on vähintään kuusi.

Esimerkiksi lomituspalvelujen saamisen edellytykset täyttyvät eläinyksikköiden osalta, jos turkistilalla on lomitusajankohtana 55 siitoskettua (1,83 eläinyksikköä), 50 siitostarkoituksessa pidettävää suomensupea (1,67 eläinyksikköä) ja 150 siitostarkoituksessa pidettävää muuta turkiseläintä (2,5 eläinyksikköä).

On huomattava, että eläinyksikköjä laskettaessa huomioon otetaan vain siitostarkoituksessa pidettävät eläimet. Siitoseläimien määrä pysyy pääosin samana, vaikka turkistilan eläinmäärä kokonaisuudessaan vaihtelee vuoden mittaan.

Eläinyksikömmäärityksen tarkoituksena on kuvata eri eläinlajien aiheuttamaa työmäärää ja saattaa siten eri lajeja edustavien turkiseläinten kasvattajat keskenään yhdenvertaiseen asemaan. Siitosketun ja suomensupen on arvioitu aiheuttavan eläintä kohden päivittäin noin kaksinkertaisen työmäärän muihin turkiseläimiin verrattuna.

Verotus EVL:n mukaan

Jotta eläimet voidaan ottaa huomioon laskettaessa LTL:n mukaisia eläinyksiköjä, niistä saadut tulot tulee verottaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan.

2.7 Estävät eläkkeet

LTL:n 3 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan turkistuottaja ei voi saada lomituspalveluja sinä aikana, jolloin hän saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä.

Koska henkilön tulee lomitusajankohtana voida tietää, täyttääkö hän lomituspalvelujen saamisen edellytykset, säännös on kirjoitettu siten, että mahdollisesti myöhemmin samalle ajalle takautuvasti myönnettävät eläkkeet eivät aiheuta kustannusten takaisinperintää.

Estävillä työkyvyttömyyseläkkeillä, kuntoutustuilla ja työuraeläkkeellä tarkoitetaan vain Suomen työeläkelakien mukaisia eläkkeitä, toisin sanoen esimerkiksi työntekijän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisia eläkkeitä sekä myös näiden lakien voimaanpanosta annetuilla laeilla kumottujen lakien mukaisia eläkkeitä, ei Kelan maksamia eläkkeitä.

Henkilöllä voi olla voimassa pakollinen YEL-vakuutus, vaikka hän saisi täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työuraeläkettä. Kuitenkaan sinä aikana, jolloin hän saa edellä mainittua eläkettä, hänelle ei voi lomituspalveluja järjestää. Edellä mainituilla eläkejärjestelmillä korvataan henkilön pidempiaikaista tai pysyvää ansion alenemaa, eikä siten ole tarkoituksenmukaista, että hän saisi samanaikaisesti ansiotoimintaansa liittyviä lomituspalveluja.

Muilla kuin edellä mainitulla eläkkeillä ei ole itsenäistä vaikutusta lomituspalvelujen saamiseen, mutta on huomattava, että työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä (tai aiemmalla varhennetulla vanhuuseläkkeellä) olevalla henkilöllä ei voi olla kursivilla esitettyä poikkeustilannetta lukuun ottamatta olla pakollista YEL-vakuutusta ja hän ei siten täytä lomituspalvelujen saamisen edellytyksiä. Vanhuuseläkettä saavalla henkilöllä voi olla vapaaehtoinen YEL-vakuutus, mutta vapaaehtoinen YEL-vakuutus ei täytä lomituspalvelujen saamisen edellytyksiä. Jos henkilö kuitenkin saa vain Kansaneläkelaitoksen myöntämää vanhuuseläkettä, on mahdollista, että hänellä on edelleen voimassa pakollinen YEL-vakuutus.

Poikkeus: Jos yrittäjä on ollut muulla kuin YEL:n mukaisella vanhuuseläkkeellä 31.12.2024 ja hänellä oli tuolloin pakollinen YEL-vakuutus vanhuuseläkkeen aikaisen yrittäjätoimintansa vuoksi, hänen

vakuutuksensa jatkuu pakollisena, kunnes yrittäjä haluaa päättää vakuutuksensa tai hän saavuttaa vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan.

Sen sijaan osittaista varhennettua vanhuuseläkettä (ns. OVE) ei pidetä työeläkelakien mukaisena vanhuuseläkkeenä ja työskentely osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen rinnalla onkin vakuutettava normaalisti. Täten osittainen varhennettu vanhuuseläke ei itsessään estä lomitusta.

2.8 EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksesta tulevat vaatimukset

Lomituspalvelujärjestelmästä myönnettävän tuen on katsottu olevan EU-säännösten tarkoittamaa valtiontukea. Valtiontuen myöntäminen ilman komissiolle tehtävää ennakoilmoitusta ja komission hyväksyntää on mahdollista, jos tuki on tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 2472/2022 (maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus) edellytysten mukainen. Tällöin komissio valvoo maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen edellytysten noudattamista jälkikäteen.

LTL:n 1 §:n 3 momentin mukaan lakia sovellettaessa noudatetaan lisäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta. Suurin osa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisista edellytyksistä ilmenee suoraan LTL:stä, kuten se, että tukea voidaan myöntää vain pk-yritykselle, tukea ei voida myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle eikä yritykselle, jolla on Euroopan komission päätökseen pohjautuva maksamaton perintämääräys.

Pk-yritys

Turkistuottajan turkistilan, johon lomituspalveluja myönnetään, tulee olla maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu pk-yritys.

Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan pk-yrityksillä tarkoitetaan yrityksiä, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa, tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa.

Koska käytännössä kaikki Suomessa toimivat turkistilat täyttävät kyseisen pk-yrityksen määritelmän, yrityksen kokoa ei erikseen tarvitse kysyä.

Ei vaikeuksissa oleva yritys

Turkistuottajan turkistila, johon lomituspalveluja myönnetään, ei saa olla maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys.

Komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 2 artiklan 18 kohdassa ”vaikeuksissa olevalla yrityksellä” tarkoitetaan yritystä, jonka tapauksessa vähintään yksi seuraavista olosuhteista on olemassa (pelkkä maksujen oleminen ulosotossa ei yksistään ole vaikeuksissa olevan yrityksen tunnusmerkki):

a) on kyse yhtiöstä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu (ja joka ei ole alle kolme vuotta olemassa ollut pk-yritys) ja joka on menettänyt yli puolet merkitystä osakepääomastaan kertyneiden tappioiden vuoksi. Näin on silloin, kun kertyneiden tappioiden vähentäminen rahastoista (ja kaikista muista yhtiön omiin varoihin tavallisesti luettavista eristä) johtaa negatiiviseen tulokseen, joka on suurempi kuin puolet merkitystä osakepääomasta. Tässä säännöksessä ”yhtiöllä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu”, tarkoitetaan erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU liitteessä I mainittuja yritysmuotoja ja ”osakepääoma” sisältää tarvittaessa emissiovoitot;

Tämä kohta koskee käytännössä osakeyhtiöitä, jotka ovat olleet olemassa vähintään kolme vuotta ja ovat menettäneet yli puolet merkitystä osakepääomastaan kertyneiden tappioiden vuoksi.

b) kyse on yhtiöstä, jossa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu (ja joka ei ole alle kolme vuotta olemassa ollut pk-yritys) ja joka on menettänyt yli puolet tilinpäätöksen mukaisista omista varoistaan kertyneiden tappioiden vuoksi. Tässä säännöksessä ”yhtiöllä, jossa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu”, tarkoitetaan erityisesti direktiivin 2013/34/EU liitteessä II mainittuja yritysmuotoja;

Tämä kohta koskee käytännössä avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä ja toiminimeä, joka on ollut olemassa vähintään kolme vuotta, ja joka on menettänyt yli puolet tilinpäätöksen mukaisista varoistaan kertyneiden tappioiden vuoksi.

Tätä kohtaa ei sovelleta yksityisiin elinkeinonharjoittajiin ja maatalousyhtiöihin. Niihin sovelletaan ainoastaan kohtaa C arvioitaessa vaikeuksissa olevan yrityksen määrittelyä.

c) yritys on asetettu yleistäytäntöönpanomenettelyyn (konkurssi, yrityssaneeraus, yksityishenkilön velkajärjestely) maksukyvyttömyyden vuoksi tai täyttää kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yleistäytäntöönpanomenettelyyn asettamiselle velkojien pyynnöstä (konkurssin, yrityssaneerauksen ja yksityishenkilön velkajärjestelyn edellytykset täytyvät velkojien pyynnöstä);

Koska yrityssaneerausmenettely päättyy Suomessa saneerausohjelman vahvistamiseen, lähtökohtana on, että saneerausohjelmassa oleva yritys ei ole vaikeuksissa oleva yritys, ellei se täytä muita vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmän kriteereitä. Vahvistettu saneerausohjelma ei siis estä saamasta lomitusta.

Lähtökohtana on, että yksityishenkilön velkajärjestelyssä vahvistettu velallisen maksuohjelma ei estä saamasta lomitusta, ellei kohdan d vaikeuksissa olevan yrityksen kriteeri täyty.

Kriteerin sanamuodolla ”tai se täyttää kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut edellytykset konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyyn asettamiselle velkojien pyynnöstä” tarkoitetaan käytännössä, että yritys voitaisiin asettaa konkurssiin tai aloittaa yrityssaneeraus. Edellä mainituista edellytyksistä säädetään tarkemmin konkurssilain 2 luvussa sekä yrityssaneerauslain 6 §:ssä. Vireillä olevaa konkurssi- tai saneeraushakemusta pidetään merkinä yrityksen maksukyvyttömyydestä.

Jos kyseessä on yksityinen elinkeinonharjoittaja, maatalousyhtymä tai alle kolme vuotta toiminut pk-yritys, arviointiin sovelletaan ainoastaan tätä kohtaa (c).

Yli kolme vuotta toimineisiin pk-yrityksiin sovelletaan kohtia a–d.

d) yritys on saanut pelastamistukea eikä ole vielä maksanut lainaa takaisin tai lopettanut takausta, tai on saanut rakenneuudistustukea ja on vielä rakenneuudistus-suunnitelman kohteena.

Ei Euroopan komission päätökseen pohjautuvaa maksamatonta perintämääräystä

Lomituspalveluja ei voida myöntää, jos Euroopan komission päätöksellä on määriteltä, että turkistuottajan turkistilalle on annettu sisämarkkinoille soveltumatonta sääntöjenvastaista tukea. Jos tällaiseen komission päätökseen perustuva perintämääräys on annettu, lomituspalveluja voidaan myöntää vasta sitten, kun perintämääräyksessä tarkoitettu saatava on maksettu.

On hyvä huomata, että perintämääräyksellä tarkoitetaan siis nimenomaan Euroopan komission päätökseen pohjautuvaa perintämääräystä eikä esimerkiksi puhtaasti kansallista investointitukien takaisinperintäpäätöstä.

3 Vuosiloma

3.1 Vuosilomapäivien enimmäismäärä

Lomituspalvelujen saamisen edellytykset täyttävälle turkistuottajalle järjestetään vuosilomaa kokonaisina päivinä. Koska lomituspalveluja voidaan järjestää vain siinä määrin kuin valtion talousarvioon vuosittain varattava siirtomääräraha mahdollistaa, turkistuottajalle ei voida säätää ehdotonta oikeutta saada tietty määrä vuosilomapäiviä kalenterivuodessa. Tästä syystä LTL:n 4 §:n 1 momentissa säädetään, että kalenterivuoden aikana järjestettävien vuosilomapäivien turkistuottajakohtainen enimmäismäärä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Vuosilomapäivien enimmäismäärä voi siten vaihdella vuodesta toiseen.

LTL:n 13 §:n mukaan lomituspalveluja haetaan turkistiloittain kirjallisesti lomituspalvelujen vastaanottamista edeltävän kalenterivuoden lokakuun loppuun mennessä. Tämän määräajan jälkeen paikallisyksikön tulee ilmoittaa Melalle, kuinka monta turkistuottajaa on hakenut lomituspalveluja seuraavalle vuodelle. Kun Mela on saanut kyseiset tiedot kaikilta paikallisyksiköiltä ja kun lisäksi tiedetään seuraavalle vuodelle valtion talousarviossa vahvistetun siirtomäärärahan suuruus, STM:llä on käytössään tarvittavat tiedot asetuksen antamiseksi.

Vuosilomapäivien turkistuottajakohtainen enimmäismäärä vuonna 2025 on 18 päivää (STM:n asetus turkistuottajille järjestettävien lomituspalvelujen enimmäismäärästä vuonna 2025, 821/2024).

Vuosilomapäivien enimmäismäärän yhteydessä tulee huomioida, että lomituspalveluja saa käyttää enintään 90 päivänä kalenterivuoden aikana (LTL 4 §:n 2 mom.). Päivien enimmäismäärää laskettaessa otetaan huomioon jokainen päivä, jolloin lomituspalveluja, joko vuosilomaa tai lisävapaata, on annettu.

3.2 Vuosiloman ajankohta

Lomituspalveluhakemuksessa on ilmoitettava, järjestetäänkö turkistilalla lomitus itse vai käytetäänkö paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja. Valinta on turkistilakohtainen eli tilan kaikki lomituspalvelujen saamisen edellytykset täyttävien turkistuottajien tulee kuulua samaan järjestelmään. (LTL 13 §:n 2 mom.)

3.2.1 Paikallisyksikön järjestämät lomituspalvelut

Jos turkistilan turkistuottajat käyttävät paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja, heidän tulee pitää vuosilomansa samanaikaisesti ja vuosilomaan saa sisältyä enintään kaksi sunnuntaita tai vastaavaa pyhäpäivää (ks. tarkemmin kohta 5.1.2). LTL:n 16 §:n 1 momentin mukaan turkistuottajien tulee tehdä paikallisyksikölle ehdotus vuosiloma-ajankohdasta turkistiloittain mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja kuitenkin viimeistään kaksi kuukautta ennen suunniteltua lomitusajankohtaa. Ehdotuksen voi tehdä joko kirjallisesti tai suullisesti.

Jollei paikallisyksikkö voi järjestää lomitusta turkistuottajien ehdottamana ajankohdana, sen tulee varata heille tilaisuus uuden ajankohdan esittämiseen. Myös tilanteessa, jossa paikallisyksikkö varaa turkistuottajille tilaisuuden uuden ajankohdan esittämiseen, turkistuottajat voivat tehdä ehdotuksensa uusista ajankohdista kirjallisesti tai suullisesti. Tarkoitus on, että uudesta ajankohdasta päästäisiin yhteisymmärrykseen turkistilan turkistuottajien ja paikallisyksikön kesken, sillä lomitusta ei voida toteuttaa ilman kummankin osapuolen hyväksymistä. Muodollisesti lopullinen määräysvalta lomituksen ajankohdasta on kuitenkin paikallisyksiköllä. Paikallisyksikön on vahvistettava lomitusajankohta ja ilmoitettava se turkistilan turkistuottajille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kuitenkin viimeistään kuukautta ennen vuosiloman alkamista, elleivät turkistuottajat suostu lyhyempään ilmoitusaikaan.

Jos vuosilomaa ei ole voitu pitää vahvistettuna aikana turkistuottajan sairauden tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi (esim. lomittajan sairastuminen), se voidaan siirtää kokonaan tai osittain pidettäväksi myöhemmin saman vuoden aikana.

Jos peruuntuminen johtuu paikallisyksikön toiminnasta, paikallisyksikön tulee omaaloitteisesti varata turkistuottajalle mahdollisuus uuden vuosiloma-ajankohdan esittämiseen. Ennen kuin vahvistetun vuosiloma-ajankohdan siirtämistä aletaan harkita, tulee selvittää muut vaihtoehdot tilanteen hoitamiseksi, esimerkiksi mahdollisuudet palkata tilapäinen lomittaja. Lähtökohta on, että turkistuottajan on voitava luottaa sellaisiin lomituksiin, jotka hänelle on ilmoitettu.

Vuosiloma voidaan siirtää pidettäväksi myös seuraavana vuonna huhtikuun loppuun mennessä, jos edellisen vuoden määrärahaa on jäljellä. Vuosiloman siirtoa koskeva esitys on tehtävä paikallisyksikölle kirjallisesti sen vuoden loppuun mennessä, jona vuosiloman pitäminen peruuntui. Esitys pitää tehdä kirjallisesti, jotta välttyttäisiin myöhemmiltä epäselvyyksiltä.

On muistettava, että turkistuottajan tulee täyttää lomituspalvelujen saamisen edellytykset myös sinä ajankohtana, jolloin siirretty vuosiloma pidetään. Jos siirretty vuosiloma tai osa siitä on vielä seuraavan vuoden toukokuun alussa pitämättä, se on menetetty lopullisesti. Pitämätöntä vuosilomaa ei voi enää siirtää myöhemmin pidettäväksi.

3.2.2 Itse järjestetty lomitus

Kaikkien turkistilojen tulee hakea lomituspalveluja siltä paikallisyksiköltä, jonka toimialueella turkiseläintuotantoa pääasiassa harjoitetaan (ks. lomituspalveluhakemuksesta kohdista 6.1. ja 6.2). Jos turkistilan turkistuottajat hakemuksessaan ovat ilmoittaneet järjestävänsä lomituksensa itse, heillä ei ole velvollisuutta pitää vuosilomaansa samanaikaisesti, vaan kukin heistä voi pitää lomansa haluamansa ajankohtana ja lomaan sisältyvien pyhäpäivien määrä ei ole rajoitettu. Tieto vuosiloman pitämisaikakohdasta välittyy paikallisyksikölle siinä vaiheessa, kun turkistuottaja hakee korvausta paikallisyksiköltä itse järjestämäänsä lomituksensa (kohta 6.3).

LTL:n 22 §:n 2 momentin mukaan paikallisyksikkö voi pyynnöstä järjestää lomituspalveluja myös sellaiselle turkistuottajalle, joka on ilmoittanut järjestävänsä lomituksensa itse. Se voisi käytännössä tulla kyseeseen vain siinä tapauksessa, ettei se haittaa lomituspalvelujen järjestämistä niille turkistuottajille, jotka ovat ilmoittaneet käyttävänsä paikallisyksikön palveluja. Lomituksen järjestäjänä paikallisyksikkö määrää näissä tilanteissa viime kädessä lomituksen ajankohdan.

Koska turkistuottaja itse järjestetyssä lomituksessa voi pitää vuosilomansa haluamaan ajankohtana ja myös vapaasti muuttaa sitä, vuosilomapäivien siirtäminen seuraavalle vuodelle ei ole mahdollista.

3.3 Vuosilomapäivän keston määrittely ja lomituspalveluilla huolehdittavat tehtävät

LTL:n 14 §:n mukaan lomituspalveluja haettaessa on ilmoitettava turkistilalla vakituisesti työskentelevät henkilöt ja heidän keskimääräiset tehtäväosuutensa turkistilan turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvista tehtävistä. Tehtäväosuudet ilmoitetaan prosentteina. Paikallisyksikkö määrää turkistuottajan tehtäväosuuden ilmoituksen mukaisesti, ellei esitetty tehtäväosuus ole ilmeisessä ristiriidassa tosiasiallisten olosuhteiden kanssa. Tehtäväosuuksien määrittämisen jälkeen tehtäväosuuksia voidaan lomavuoden aikana muuttaa vain erittäin painavista syistä, esimerkiksi jos tilalla työskentelevien henkilöiden lukumäärä muuttuu niin, että tästä aiheutuu merkittävä muutos tehtäväosuuksiin.

Turkistuottajien määrän muutoksena pidetään tilannetta, jossa uusi pakollisesti YEL-vakuutettu henkilö ryhtyy hoitamaan turkiseläimiä tai turkiseläinten hoitotyöhön osallistuneen turkistuottajan YEL-vakuutus päättyy yritystoiminnasta luopumisen tai tilalta poismuuton vuoksi. Henkilövaihdos yrityksen omistuksessa on peruste tarkistaa tehtäväosuuksia tarvittaessa.

Vuosilomapäätöksellä vahvistetut tehtäväosuudet voidaan arvioida uudelleen, jos tilalle palkataan työntekijä, tai työntekijän työsuhde päättyy. Lyhytaikaisen muutoksen perusteella tehtäväosuuksia ei voida muuttaa esim. tilanteessa, kun irtisanoutuneen työntekijän tilalle palkataan uusi työntekijä.

Vahvistettujen tehtäväosuuksien muuttaminen kesken lomavuoden on mahdollista, myös silloin, jos yritys laajentaa tai supistaa turkistuotantoa merkittävästi kesken

lomavuoden siten, että tilan kokonaistyöaika muuttuu merkittävästi. Jos muutoksella on vaikutusta hoitotöihin osallistuvien henkilöiden lukumäärään, tehtäväosuudet voidaan muuttaa kesken vuoden vastaamaan henkilön todellista turkiseläinten hoitotyöhön osallistumista.

Tehtäväosuuksia voidaan muuttaa, kun yrittäjä lopettaa turkiseläinten hoitotyöt pysyvän kokoaikaisen palkkatyön vuoksi.

Lähtökohtaisesti turkistuottajan lopettaessa tilan ulkopuolisen palkkatyön, se ei ole peruste tehtäväosuuden muuttamiseen, ellei kyse ole yrityksen laajentumisesta ja eläinmäärän kasvusta johtuvasta kokonaistyöajan noususta.

Turkistuottajan jäämistä vanhuuseläkkeelle ei voida pitää asetuksen tarkoitamana erityisenä syynä. Poikkeuksena tilanne, että työkyvyttömyyseläkehakemuksen johdosta eläke myönnetään hakijan iän takia vanhuuseläkkeenä. Tällöin vanhuuseläke voidaan rinnastaa asetuksessa mainittuun toistaiseksi myönnetylle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen.

Lomituspalveluilla huolehdittavista tehtävistä on säännöksiä LTL:n 5 §:ssä. Vuosilomalomituksessa huolehditaan turkistilan turkiseläinten päivittäisistä hoitotöistä siltä osin kuin ne kuuluvat vuosilomalla olevan turkistuottajan tehtäviin. Vuosilomalomituksessa hoidetaan siis vain vuosilomalla olevan turkistuottajan tehtäväosuuden mukaiset säännölliset päivittäiset hoitotyöt. Päivittäisillä hoitotöillä tarkoitetaan joka päivä, tai ainakin lähes joka päivä, suoritettavia tehtäviä, kuten ruokinta ja häkkien puhdistusta. Niihin eivät lukeudu vain tiettyinä aikoina hoidettavat kausiluonteiset tehtävät kuten siemennys ja nahkonta. Toisin sanoen, jos vuosilomaa jostain syystä pidettäisiinkin kiireaikana, lomittaja suorittaisi kuitenkin vain päivittäiset tehtävät. Kyseiseen kiire aikaan liittyvien kausiluonteisten tehtävien hoitaminen turkistuottajan tulisi näin ollen järjestää muulla tavalla.

LPL:n 8 c §:ssä tarkoitettuja valvontakäyntejä ja varallaoloa ei tässä järjestelmässä ole mukana, koska on katsottu, että tarvetta valvontakäynneille ja varallaololle ei turkistiloilla ole samassa mielessä kuin maatalouslomituksessa. Valvontakäyntejä voidaan kuitenkin pyrkiä tarvittaessa hoitamaan lisävapaalla.

3.3.1 Turkistila paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piirissä

Samalla turkistilalla työskentelevien turkistuottajien on pidettävä vuosilomansa samanaikaisesti, jos he käyttävät paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja. Vuosilomapäivän kesto on siten heidän yhteenlaskettujen tehtäväosuuksien mukainen osuus turkistilan turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvien tehtävien vaatimasta kokonaistyöajasta. Tilalla vakituisesti työskentelevien mutta lomituspalvelujen ulkopuolelle jäävien henkilöiden osuuksia ei huomioida vuosilomapäivän keston määrittelyssä.

Esimerkki 3-1: Turkistilalla työskentelee vakituisesti kaksi turkistuottajaa, jotka täyttävät lomituspalvelujen saamisen ehdot. Heidän lisäksi tilalla työskentelee

vakituisesti kaksi muuta henkilöä, jotka eivät täytä lomituspalvelujen saamisen edellytyksiä. Lomituspalvelujen piirissä olevien turkistuottajien yhteenlaskettu tehtäväosuus on 70 % turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvien tehtävien vaatimasta kokonaistyöajasta, joka on 12 h 30 min. Vuosilomapäivän kesto on siten 70 % kokonaistyöajasta eli tarkalleen 8 h 45 min.

3.3.2 Turkistila itse järjestetyn lomituksen piirissä

Kaikkien turkistilojen, myös niiden, jotka järjestävät lomituspalvelunsa itse, tulee lomituspalveluja haettaessa ilmoittaa turkistilalla vakituisesti työskentelevät henkilöt sekä heidän keskimääräiset tehtäväosuutensa turkistilan turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvista tehtävistä prosentteina. Myös itse järjestetyssä vuosilomalomituksessa huolehditaan ainoastaan turkistilan turkiseläinten päivittäisistä hoitotoista siltä osin kuin ne kuuluvat vuosilomalla olevan turkistuottajan tehtäviin eli tilapäiset, kausiluonteiset tehtävät jäävät lomituksen ulkopuolelle.

Itse järjestetyssä lomituksessa vuosilomapäivän kesto tulee ajankohtaiseksi siinä vaiheessa, kun turkistuottaja hakee korvausta paikallisyksiköltä hänen itse järjestämänsä lomitukseen (kohta 5.2.1). Korvattava enimmäistuntimäärä turkistuottajan vuosilomapäivää kohden määräytyy turkistilalla lomitusajankohtana olevan eläinyksikkömäärän mukaan. Eläinyksiköt muutetaan tunneiksi LTL:n 7 §:n 1 momentissa olevan kaavan mukaisesti (ks. tarkemmin kohta 5.2.1 ”Korvattava enimmäistuntimäärä”). Tällöin saadaan turkistilan kokonaistuntimäärä. Turkistuottajan lomituspäivän kesto on hänen tehtäväosuuttaan vastaava tuntimäärä kaavan mukaan laske-
tusta kokonaistuntimäärästä, kuitenkin enintään 8 tuntia vuosilomapäivää kohden. Erityisestä syystä turkistuottajakohtaisesta enimmäismäärästä voidaan poiketa. Tällaisena erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi eläinten sairastumista.

Esimerkki 3-2: Turkistilalla työskentelee vakituisesti kaksi turkistuottajaa, jotka täyttävät lomituspalvelujen saamisen ehdot. Heidän lisäksi tilalla työskentelee vakituisesti kaksi muuta henkilöä, jotka eivät täytä lomituspalvelujen saamisen edellytyksiä. Molempien lomituspalvelujen piirissä olevien turkistuottajien henkilökohtainen tehtäväosuus on 40 % turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvien tehtävien vaatimasta kokonaistyöajasta. Turkistilalla on lomitusajankohtana 300 siitoskettua, josta kertyy 10 eläinyksikköä, sekä 240 siitostarkoituksessa pidettävää minkkiä, josta kertyy 4 eläinyksikköä. Tilan kokonaiseläinyksikkömäärä on 14, josta kaavan mukaan kertyy yhteensä 9,5 tuntia. Lomituspalvelujen saamisen edellytykset täyttävän turkistuottajan henkilökohtaisen vuosilomapäivän kesto on siten 40 % tästä tuntimäärästä eli tarkalleen 3 h 48 min.

4 Lisävapaa

4.1 Lisävapaatuntien enimmäismäärä

Lomituspalveluita järjestetään turkistuottajalle maksuttomana vuosilomana ja maksullisena lisävapaana. Vastaavasti kuin vuosiloman kanssa myös kalenterivuoden aikana järjestettävien lisävapaatuntien turkistuottajakohtainen enimmäismäärä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Turkistuottajalla ei kuitenkaan ole subjektiivista oikeutta saada lomituspalveluja tätä vahvistettua enimmäismäärää, mikäli turkistuottajien lomituspalveluihin osoitettu siirtomääräraha kuluu loppuun kesken vuotta tai Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttämistä. Kalenterivuoden kuluessa paikallisyksiköt ja Mela seuraavat turkistuottajien lomituskustannuksiin jo kulunutta rahamäärää. Siirtomäärärahaa ei voi ylittää, joten lomituspalvelujen järjestämisen keskeyttämisestä säädetään LTL:n 39 b §:ssä.

Lisävapaan enimmäismäärä vahvistetaan tunteina. Vahvistettu tuntimäärä on se määrä, jonka yksittäinen turkistuottaja voi enintään saada lisävapaata kalenterivuoden aikana. Jos turkistilalla on useampi turkistuottaja, heistä jokainen voi käyttää lisävapaalomitusta enintään vahvistetun enimmäistuntimäärän verran.

Lisävapaatunteja voi käyttää yhden kerrallaan tai useamman tunnin peräkkäin. Tarpeen ja käytettävissä olevien tuntien mukaan lisävapaatunneista voi muodostua myös kokonaisia lomituspäiviä.

Samoin kuin vuosilomapäivien myös lisävapaatuntien enimmäismäärän yhteydessä tulee huomioida, että lomituspalveluja saa käyttää enintään 90 päivänä kalenterivuoden aikana (LTL 4 §:n 2 mom.). Päivien enimmäismäärää laskettaessa otetaan huomioon jokainen päivä, jolloin lomituspalveluja, joko vuosilomaa tai lisävapaata, on annettu.

Lisävapaan enimmäismäärä vuonna 2025 on 120 tuntia turkistuottajaa kohti (STM:n asetus turkistuottajille järjestettävien lomituspalvelujen enimmäismäärästä vuonna 2025).

4.2 Lomituspalveluilla huolehdittavat tehtävät

Turkistuottaja voi käyttää lisävapaatunteja niihin turkistilan turkiseläinten hoitotöihin, jotka lomitusajankohtana kuuluvat hänen tehtäviinsä (LTL 5 § 2 momentti). Lisävapaatunnit on siis tarkoitettu käytettävän turkiseläinten hoitamiseen. Muihin tilan töihin lisävapaatunteja ei voi käyttää.

Lisävapaata on mahdollista käyttää turkiseläinten hoitotyöhön riippumatta siitä, onko kyse päivittäisistä vai kausiluonteisista tehtävistä, kunhan nämä tehtävät ovat lisävapaalomitettavan turkistuottajan sen hetkisiin tehtäviin kuuluvia töitä.

Paikallisyksikön järjestämän lomituksen piiriin kuuluvan turkistuottajan lisävapaan osalta paikallisyksikkö ja turkistuottaja sopivat etukäteen ennen lisävapaan ajankohdasta, mitkä työt kuuluvat lomittajan tehtäviin ja kuinka monta tuntia niiden tekemiseen kuluu aikaa. Itse järjestetyn lomituksen osalta turkistuottaja sopii näistä asioista suoraan järjestämänsä lomituspalvelun tuottajan kanssa.

4.3 Perittävä maksu

Lisävapaasta peritään palvelua käyttävältä turkistuottajalta maksua 7,92 euroa tunnilta vuonna 2025 (LTL 6 §). Maksua tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella (LTL 39 §).

Esimerkki 4-1: Turkistuottaja X on maksanut vuonna 2025 itse järjestämälleen palvelun tuottajalle työkorvausta 20 euroa tunnissa (arvonlisäveroton tuntihinta). Kyseessä on ollut lisävapaalomitus. Vuonna 2025 lisävapaamaksu on 7,92 euroa tunnilta ja korvaus itse järjestetystä lomituksesta 27,42 euroa tunnilta, kuitenkin enintään turkistuottajan ja palvelujen tuottajan sopima hinta. Paikallisyksikkö maksaa palvelun tuottajalle korvausta lisävapaalomituksesta 20 euroa tunnilta ja perii turkistuottajalta lisävapaamaksua 7,92 euroa tunnilta.

Lainsäätäjä on tarkoittanut lisävapaalomituksen vastaavanlaisiin tarkoituksiin kuin maatalouslomituksessa käytetään sijaisapua ja tuettua maksullista lomittaja-apua. Tästä johtuen lisävapaasta perittävän maksun taso on alun perin pyritty suhteuttamaan maatalousyrittäjältä perittävien asiakasmaksujen tasoon siten, että se asettuu keskimääräisen sijaisapumaksun ja tuetusta maksullisesta lomittaja-avusta perittävän tuntimaksun välille ollen noin puolet viimeksi mainitusta maksusta.

4.4 Paikallisyksikön järjestämän lisävapaalomituksen ajankohta

LTL:n 16 §:n 1 momentin mukaan paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan tulee tehdä paikallisyksikölle ehdotus lisävapaan ajankohdasta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Määräaika ehdotuksen tekemiselle ei ole asetettu tämän tarkemmin, sillä esim. sairaustapauksissa lisävapaan tarve ei ole etukäteen turkistuottajan tiedossa. Tällöinkin turkistuottajan tulisi kuitenkin tehdä ehdotuksensa lisävapaan ajankohdasta niin varhain kuin mahdollista. Ehdotuksen voi tehdä joko kirjallisesti tai suullisesti.

4.5 Paikallisyksikön järjestämää lisävapaalomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet

LTL:n 12 §:n 1 momentissa on mainittu toimenpiteitä, joista turkistuottajan on huolehdittava ennen vuosilomaansa, mikäli hänen lomituksensa järjestää paikallisyksikkö, ks. toimenpiteiden sisältö kohdasta 5.1.3. LTL:n 12 §:n 2 momentin mukaan nämä toimenpiteet koskevat mahdollisuuksien mukaan myös lisävapaata. Toimenpiteitä ei ole säädetty ehdottomiksi lisävapaan osalta, koska lisävapaata on tarkoitettu käytettävän muun muassa sairaustilanteissa, joissa turkistuottajalta ei olosuhteet huomioon ottaen aina voida edellyttää etukäteistoimia. Näissäkin tilanteissa tulee

kuitenkin varmistaa, että työturvallisuusvaatimukset tulevat täytetyiksi. Paikallisyksikkö on työnantajana vastuussa lomittajan työturvallisuudesta.

5 Lomituksen järjestämistavat

LTL:n 1 §:n 2 momentin mukaan lomituspalveluja järjestetään turkistuottajan valinnan perusteella joko osoittamalla hänelle lomittaja tai korvaamalla turkistuottajan itse hankkimista lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia palvelujen tuottajalle. Lomituspalveluhakemuksessa on aina ilmoitettava, järjestetäänkö turkistilalla lomitus itse vai käytetäänkö paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja. Valinta on turkistilakohtainen eli tilan kaikkien lomituspalvelujen saamisen ehdot täyttävien henkilöiden tulee kuulua samaan järjestelmään.

Vaikka turkistuottaja on ilmoittanut järjestävänsä lomituksensa itse, paikallisyksikkö voi pyynnöstä järjestää hänelle lomitusta (LTL 22 § 2 mom.). Se voi käytännössä tulla kyseeseen vain siinä tapauksessa, ettei se haittaa lomituspalvelujen järjestämistä niille turkistuottajille, jotka ovat ilmoittaneet käyttävänsä paikallisyksikön palveluja.

Koska lomituspalveluja haetaan vuosi kerrallaan, myös lomituksen järjestämistapa ilmoitetaan vuosittain. Siirtyminen järjestelmästä toiseen tapahtuu aina kyseisen vuoden alusta ja on näin ollen vaivattomampaa kuin maatalouslomituksessa.

5.1 Paikallisyksikön järjestämä lomitus

Paikallisyksikön järjestämän lomituksen piiriin kuuluvalla turkistuottajalla ei ole oikeutta itse valita lomittajaa. Paikallisyksikön palveluja käyttävien turkistuottajien vuosilomajärjestelyihin kohdistuu myös eräitä rajoituksia, joiden tarkoituksena on helpottaa paikallisyksikköä toteuttamaan lomitukset taloudellisesti ja tehokkaasti. Tällä tavoin myös edistetään käytettävissä olevan määrärahan riittävyttä ja palvelujen tasapuolista jakautumista turkistuottajien kesken. Näihin rajoituksiin liittyvät säännökset ovat LTL:n 2 luvussa olevissa pykälissä 10, 11 ja 12.

5.1.1 Vuosiloman samanaikaisuus

Samalla turkistilalla työskentelevien turkistuottajien on LTL:n 10 §:n mukaan pidettävä vuosilomansa samanaikaisesti, jos he käyttävät paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja. Samanaikaisuus ei ole sidottu esimerkiksi eläinyksiköiden määrään, vaan ainoa kriteeri on paikallisyksikön palvelujen käyttäminen.

Kun vuosiloma pidetään samanaikaisesti, paikallisyksikön on helpompaa järjestää lomittajien työaikoja tehokkaasti. Lomittaja voi parhaassa tapauksessa työskennellä samalla tilalla koko työpäivän. Lisäksi vuosiloman samanaikaisuus säästää muun muassa matkakustannuksia.

5.1.2 Vuosilomaan sisältyvien pyhäpäivien määrä

LTL:n 11 §:n mukaan paikallisyksikön järjestämään vuosilomaan saa sisältyä enintään kaksi sunnuntai- tai sellaista juhlapäivää, jonka aikana tehdystä lomitustyöstä voidaan maksaa paikallisyksikköä sitovan työehtosopimuksen mukainen sunnuntaityö- tai sitä vastaava korvaus.

Tarkoitus on rajoittaa paikallisyksikön lomituskustannuksia, jotka aiheutuvat lomittajille maksettavista sunnuntaityö- tai vastaavista korvauksista. Rajoitusta sovelletaan siitä riippumatta, mitä paikallisyksikkö maksaa lomittajalle yksittäistapauksessa. Näin vaatimus kohtelee paikallisyksikön järjestämiä lomituksia käyttäviä turkistuottajia yhdenvertaisesti.

Vuosilomapäivien enimmäismäärä vahvistetaan aina kalenterivuositain erikseen (kohta 3.1). Pyhäpäivien enimmäismäärä pysyy kuitenkin aina samana.

Myös maatalousyrittäjien vuosilomaan sisältyvien pyhäpäivien määrää on rajoitettu.

5.1.3 Lomitusta edeltävät turkistuottajan toimenpiteet

Paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan tulee LTL:n 12 §:n 1 momentin mukaan ennen vuosiloman alkamista tarvittaessa opastaa lomittajaa lomitukseen kuuluvien tehtävien suorittamisessa sekä antaa hänelle ohjeet turkiseläinten käsittelyyn liittyvistä erityiskysymyksistä. Opastukseen sisältyy eläinten hoitotöiden lisäksi ohjeistus tarpeellisten koneiden ja laitteiden käyttämiseen.

Turkistuottajan tulee myös huolehtia siitä, että turkistila täyttää työturvallisuudelle asetettavat vaatimukset. Tähän kuuluu muun muassa tilan koneiden ja laitteiden toimintakunnon ja turvallisuuden varmistaminen.

Turkistuottajan tulee myös hankkia turkistilan tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet vuosiloman ajaksi. Hankittavia kulutustarvikkeita ovat eläinten ruoka ja sen valmistukseen tarvittava rehu. Turkistuottajan on myös ilmoitettava lomittajalle, mistä tämä voi tavoittaa hänet tai hänen edustajansa vuosiloman aikana.

Pykälän 2 momentin mukaan vuosilomalomituksia koskevia velvoitteita sovelletaan mahdollisuuksien mukaan myös lisävapaaseen. Velvoite ei ole lisävapaan osalta ehdoton, koska sitä on ajateltu käytettävän muun muassa sairaustapauksissa. Turkistuottaja ei välttämättä pysty äkillisessä sairaustapauksessa hoitamaan kaikkia 1 momentin mukaisia velvoitteitaan täysimääräisesti. Näissäkin tilanteissa tulee kuitenkin varmistaa, että työturvallisuusvaatimukset tulevat täytetyiksi. Paikallisyksikkö on työnantajana vastuussa lomittajan työturvallisuudesta.

Turkistuottajan toimenpiteet ennen lomitusta ovat samat kuin maatalousyrittäjiltäkin edellytetään ennen vuosiloman alkamista.

5.1.4 Työsuojelusta huolehtiminen

Sen lisäksi, mitä edellä kohdissa 4.5 ja 5.1.3 on todettu turkistuottajan velvollisuudesta huolehtia ennen lomituksen alkamista siitä, että turkistila täyttää työturvallisuudelle asetettavat vaatimukset, turkistuottajan on myös lomituksen aikana huolehdittava siitä, että turkistilan olosuhteet täyttävät lomitustyön osalta

työturvallisuudelle asetetut vaatimukset. Lisäksi turkistuottajan ja paikallisyksikön tulee toimia yhteistyössä työturvallisuuden takaamiseksi lomitustyössä (LTL 12 a §:n 1 ja 2 mom.).

Turkistilan olosuhteilla käsitetään tässä yhteydessä turkistilan fyysisiä ja henkisiä työolosuhteita, työtapoja ja lomitustyössä käytettäviä laitteita, koneita ja työmenetelmiä. Huolehtimisvelvoite koskee turkistilan olosuhteita siltä osin kuin niillä on merkitystä lomittajien hoitamiin töihin.

5.1.5 Oikeus kieltäytyä lomituksen järjestämisestä työturvallisuussyillä tai tilakäynnistä kieltäytymisen johdosta

Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikkö on vastuussa lainmukaisten palvelujen järjestämisestä edellytykset täyttävälle turkistuottajille. Lisäksi, jos paikallisyksikkö käyttää lomituspalvelun järjestämiseen palveluksessaan olevia lomittajia, sillä on lomittajan työnantajana yleinen työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeus, samoin kuin velvollisuus huolehtia lomittajan työturvallisuudesta siten kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään. Vastaavat työnantajan velvollisuudet ja oikeudet on paikallisyksikön hankkimissa ostopalvelutilanteissa ostopalvelulomittajan työnantajalla.

Lisäksi kuten edellä kohdassa 5.1.4 "Työsuojelusta huolehtiminen" on todettu, paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävän turkistuottajan ja paikallisyksikön tulee toimia yhteistyössä työturvallisuuden toteuttamiseksi lomitustyössä. Turkistuottajan on myös huolehdittava siitä, että turkistilan olosuhteet täyttävät lomitustyön osalta työturvallisuudelle asetetut vaatimukset ennen lomituspalvelun alkamista ja lomituksen aikana.

Paikallisyksiköllä ja ostopalvelutilanteessa ostopalvelulomittajan työnantajalla ei kuitenkaan voida tosiasiassa katsoa olevan mahdollisuutta kaikissa tilanteissa käyttää työnantajan työnjohto-oikeuttaan tai huolehtia työturvallisuusvastuustaan, jos turkistuottaja ei salli lomittajan työnjohtamiseen tai lomittajan työturvallisuuden tarkastamiseen liittyviä käyntejä turkistilalla. Vastaavasti vastuu lomituksen järjestämisestä ei kaikissa tilanteissa voisi täysimääräisesti toteutua, ellei turkistuottaja salli lomituksen järjestämiseen liittyvää käyntiä turkistilalla.

Jotta paikallisyksikkö ja ostopalvelutilanteessa myös ostopalvelulomittajan työnantaja pystyy tosiasiallisessa lomitustoiminnassa huolehtimaan edellä mainituista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, paikallisyksiköllä ei ole velvollisuutta järjestää lomituspalvelua seuraavissa tilanteissa, siitä huolimatta, että turkistuottaja muutoin täyttää lomituspalvelun saamisen edellytykset (LTL 12 a §):

1) turkistuottaja ei salli paikallisyksikön edustajan lomituksen järjestämiseen liittyviä käyntejä turkistilalla;

Lomituksen järjestämiseen liittyvä seikka voi olla esimerkiksi lomitustehtävien ja niiden hoitotapojen yksityiskohtainen selvittäminen sekä lomitustyössä vaadittavan ammattitaidon selvittäminen.

Tarve käynnille voi tulla esiin jo lomitusta suunniteltaessa tai lomituksen aikana, käytännössä kuitenkin useimmiten lomitusta suunniteltaessa.

Paikallisyksikön edustajana voi käytännössä toimia muun muassa paikallisyksikön tai kunnan edustaja tai lomittajien työsuojeluvaltuutettu.

Lain perustelujen mukaan turkistuottajan ei katsottaisi antavan mahdollisuutta käyntiin myöskään esimerkiksi tilanteessa, jossa tilan toinen turkistuottaja ei salli käyntiä. Turkistuottaja on siis vastuussa siitä, että edellä mainittu käynti turkistilalla on mahdollista.

2) turkistuottaja ei salli paikallisyksikön edustajan, lomittajan työnantajan ja työnantajan edustajan työjohtamiseen tai lomittajan työturvallisuuden tarkastamiseen liittyviä käyntejä turkistilalla;

Työjohtamiseen liittyvä käynti voi liittyä esim. lomittajan ammattitaitoon liittyvän seikan tarkistamiseen.

Tarve käynnille voi tulla esiin jo lomitusta suunniteltaessa tai lomituksen aikana, käytännössä kuitenkin useimmiten lomituksen aikana.

Paikallisyksikön edustajana voi käytännössä toimia muun muassa paikallisyksikön tai kunnan edustaja tai lomittajien työsuojeluvaltuutettu.

Lain perustelujen mukaan turkistuottajan ei katsottaisi antavan mahdollisuutta käyntiin myöskään esimerkiksi tilanteessa, jossa tilan toinen turkistuottaja ei salli käyntiä. Turkistuottaja on siis vastuussa siitä, että edellä mainittu käynti turkistilalla on mahdollista.

3) turkistilan olosuhteet eivät täytä lomitustyön osalta työturvallisuudelle asetettuja vaatimuksia.

Puute voi tulla ilmi esimerkiksi lomittajan kertomana taikka lomituksen järjestämiseen, työjohtamiseen tai lomittajan työturvallisuuden tarkastamiseen liittyvällä tilakäynnillä.

Paikallisyksikkö arvioi työturvallisuutta työturvallisuuslain vaatimusten mukaisesti. Työturvallisuuden arvioimiseen paikallisyksikkö voi esimerkiksi käyttää kunnan tai paikallisyksikön oman työsuojeluvaltuutetun asiantuntemusta ja pyytää myös neuvoa aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelta.

Tilakäynnistä sopimisesta, kuulemisesta ja päätöksen antamisesta ks. maatalouden lomitusoppaan kohdan 8.7 alakohdat "Tilakäynnistä sopiminen" ja "Kuuleminen ja päätöksen antaminen". Maatalouden lomitusopas löytyy Melan kotisivuilta.

Kieltäydyttäessä lomituksen järjestämisestä työturvallisuussyillä tai tilakäynnistä kieltäytymisen johdosta päätös on LTL:n 18 §:n mukainen päätös, eli siihen on liitettävä oikaisuvaatimusohje Melaan.

Siirtyminen itse hankittuun lomitukseen

Mikäli yrittäjä ei salli LTL 12 a §:n mukaisia tilakäyntejä tai ei korjaa työturvallisuudessa havaittuja puutteita, hänen on mahdollista vaihtaa itsejärjestettyyn lomitukseen. Kuten tämän luvun alusta ilmenee, lomituksen järjestämistapa ilmoitetaan lomituspalvelujen hakemuksella vuosittain ja siirtyminen järjestelmästä toiseen tapahtuu aina kalenterivuoden alusta. Joissain tilanteissa voi olla jopa mahdollista siirtyä itse järjestettyyn kesken kalenterivuoden, jos tämä on perusteltua eikä aiheuta haasteita paikallisyksikön lomittajien työllistämiseen.

5.2 Itse järjestetty lomitus

Itse järjestetyn lomituksen piirissä olevan turkistilan turkistuottajien ei tarvitse pitää vuosilomaansa samanaikaisesti. Heidän vuosilomaansa sisältyvien pyhäpäivien määrää ei myöskään ole rajoitettu. Tällaista rajoitusta ei tarvita, koska lomituksesta maksettavan korvauksen enimmäismäärä on riippumaton siitä, onko lomitus suoritettu arkena vai pyhäpäivänä.

LTL:ssä ei myöskään ole säännöstä itse järjestetyn lomituksen piirissä olevan turkistuottajan toimenpiteistä ennen lomitusta. Lähtökohtaisesti voidaan kuitenkin olettaa, että myös itse järjestetyissä lomituksissa oleva turkistuottaja huolehtii LTL:n 12 §:n 1 momentissa luetelluista toimenpiteistä ennen lomitusta.

5.2.1 Itse järjestetystä lomituksesta maksettava korvaus

Itse järjestetystä lomituksesta maksettava korvaus maksetaan palvelujen tuottajalle (LTL 7 § 4 mom.).

Korvaus on enintään 27,42 euroa (vuoden 2025 tasossa) tunnilta. Jos turkistuottajan ja palvelujen tuottajan sopima hinta on enimmäiseuromäärää pienempi, korvauksena maksetaan vain turkistuottajan ja palvelujen tuottajan sopima hinta. Hinta voi muodostua ainoastaan ennakoperintälain 25 §:n tarkoittamasta työkorvauksesta. Arvonlisäveroa ja matka- ym. kustannuksia ei korvata. (LTL 7 § 2 ja 3 mom.)

Korvauksen enimmäismäärä on sidottu työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkakertoimeen, minkä johdosta se tarkistetaan vuosittain tammi-kuun alusta. Tässä mainittu rahamäärä vastaa vuoden 2025 palkkakertoimen tasoa.

Turkistuottajalta peritään lisävapaalomituksesta maksu (ks. kohta 4.3).

Ks. itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakemisesta kohdasta 6.3.

Lomitustehtävät

Korvausta voidaan maksaa vain siltä osin, kuin lomittaja on huolehtinut LTL:n 5 §:n mukaisten lomituspalvelutehtävien hoitamisesta. Ks. vuosilomalomituksella huolehdittavista tehtävistä kohdasta 3.3 ja lisävapaalomituksessa huolehdittavista tehtävistä kohdasta 4.2.

Korvattava enimmäistuntimäärä vuosilomalomituksessa

Koska vuosiloma myönnetään kokonaisina päivinä, on tarpeen määritellä, kuinka monelta tunnilta korvausta enimmillään maksetaan päivää kohden. Lomituspäivän kesto määräytyy vuosilomalomituksessa hoidettavien, LTL:n 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien mukaan (kohta 3.3.2). Turkiseläinten hoitotyössä työmenetelmät eivät suuresti vaihtele samaa tuotantosuuntaa edustavilla tiloilla, joten työhön kuluva aika on mahdollista määritellä kaavamaisemmin kuin esimerkiksi maataloustyössä.

LTL:n 7 §:n 1 momentin mukaan tilakohtainen enimmäistuntimäärä sidotaan turkistilan lomitusajankohdan eläinyksikkömäärään siten, että ensimmäiset kymmenen eläinyksikköä tuottavat 45 minuuttia eläinyksikköä kohden ja sitä seuraavat 30 minuuttia eläinyksikköä kohden. Määrittely perustuu arvioon siitä, kuinka monta tuntia päivässä ammattitaitoiselta lomittajalta kuluu vuosilomalomituksessa hoidettavien tehtävien hoitoon.

Esimerkki 5-1: Turkistilalla on lomitusajankohtana 420 siitoskettua, josta kertyy 14 eläinyksikköä ($420:30 = 14$). Ensimmäiset 10 eläinyksikköä tuottavat 45 minuuttia $\times 10 = 450$ minuuttia. Loput 4 eläinyksikköä tuottavat 30 minuuttia $\times 4 = 120$ minuuttia. Kokonaistuntimäärä on $450 + 120 = 570$ minuuttia eli 9 tuntia 30 minuuttia.

Turkistuottajalle korvataan näin lasketusta kokonaistuntimäärästä hänen tehtäväosuuttaan vastaava tuntimäärä, kuitenkin enintään 8 tuntia vuosilomapäivää kohden. Erityisestä syystä, esimerkiksi eläinten sairastuminen, turkistuottajakohtaisesta enimmäismäärästä voidaan poiketa.

Turkistuottajan työpäivä voi kiireisinä aikoina olla huomattavasti pidempi, mutta tämä ei vaikuta vuosilomapäivän pituuteen, koska lomituksessa huomioidaan vain päivittäiset hoitotyöt eikä kausittaisia tehtäviä.

Esimerkki 5-2: Edellisen esimerkin turkistilalla on vuonna 2025 kaksi lomituspalvelujen saamisen edellytykset täyttävää turkistuottajaa. Turkistuottaja A:n tehtäväosuus on 60 % ja turkistuottaja B:n 40 % tilan kokonaistyöajasta. Turkistuottaja A:n vuosilomapäivästä maksetaan palvelun tuottajalle korvausta enintään 5 h 42 min perusteella ja turkistuottaja B:n vuosilomapäivästä enintään 3 h 48 min perusteella. Korvauksen suuruus riippuu palvelun tuottajalle maksetusta arvonlisäverottomasta työkorvauksesta, mutta on kuitenkin maksimissaan 27,42 euroa tunnilta.

5.2.2 Itse hankitut lomittajat

1. Ei työsuhteessa turkistuottajaan

Itse järjestetystä lomituksesta aiheutuneita kustannuksia voidaan korvata vain, jos turkistuottaja on hankkinut lomituspalvelut ennakkoperintärekisteriin merkityltä palvelujen tuottajalta (LTL 7 a § 1 mom.).

Ennakkoperintärekisterimerkinnän voimassaolon voi tarkistaa www.ytj.fi.

Myös korvauksen perusteena oleva turkistuottajan ja lomituspalvelujen tuottajan sopima tuntihinta voi muodostua ainoastaan ennakkoperintälain 25 §:ssä tarkoitusta työkorvauksesta (LTL 7 § 3 mom.).

Täten lomittaja ei voi olla työsuhteessa turkistuottajaan.

Jos turkistuottajaan/turkistilaan työsuhteessa oleva henkilö tekee lomituksen esimerkiksi toiminimensä kautta, on todennäköistä, että verottaja tulkitsee saadun palkkion palkaksi eikä työkorvaukseksi. Tällöin itse järjestetystä lomituksesta maksettu korvaus on saatu perusteettomasti, ks. takaisinperintä kohta 9.2.

Jos lomittaja on harjoittanut samantyyppistä toimintaa jo aikaisempina vuosina, saadaan verottajan aikaisemmin noudattamasta käytännöstä johtoa, kun arvioidaan, onko kyse palkasta vai työkorvauksesta. Mikäli olosuhteissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia, voidaan arvioida, että verottaja tulee lopullisessa verotuksessa suhtautumaan maksettavaan korvaukseen samalla tavalla kuin aikaisemmin.

Hankintalaki

Itse hankitusta lomituksesta maksettava valtion korvaus on julkista rahoitustukea, jonka käyttöön lähtökohtaisesti liittyy vaatimus, että sen turvin hankittaviin palveluihin sovelletaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016, hankintalaki). LTL:n 7 a §:n 1 momentissa olevan erityissäännöksen nojalla itse järjestetyssä lomituksessa lomituspalvelun tuottajan hankintaan ei kuitenkaan sovelleta hankintalakia.

5.2.3 Keneltä lomitukset voi hankkia ja kuka voi toimia lomittajana

Kustannusten korvaaminen edellyttää tältä osin, että sekä lomituspalvelujen tuottaja että lomittaja itse täyttävät tietyt edellytykset.

2. Lomituspalvelujen tuottaja

Lomituspalvelujen tuottajana, joko suoraan tai välillisesti, ei voi toimia turkistuottaja itse, turkistuottajan perheenjäsen, turkistilan toinen yrittäjä tai viimeksi mainitun perheenjäsen (LTL 7 a §:n 2 mom.).

Palveluja ei siis voi hankkia esimerkiksi edellä mainitun henkilön toiminimeltä (yksityinen elinkeinonharjoittaja). Jos palvelun tuottaja on avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, edellä mainittu henkilö ei voi olla yhtiössä vastuunalaisena yhtiömiehenä. Jos kyseessä taas on osuuskunta, edellä mainittua henkilöä ei saa olla määrätty rajattomaan vastuuseen osuuskunnan velvoitteista (käytännössä hyvin harvoissa tilanteissa henkilö on määrätty rajattomaan vastuuseen).

Palveluja ei voi hankkia osakeyhtiöltä, jos LTL:n 7 a §:n 2 momentissa mainittu henkilö omistaa joko yksin tai yhdessä toisen säännöksessä mainitun henkilön kanssa vähintään 10 prosenttia osakeyhtiön osakepääomasta tai hänellä on tai heillä on yhdessä vähintään 10 prosenttia osakeyhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan tukeen ei saa liittyä suoria maksuja edunsaajalle ja tuki on maksettava, jäljempänä kuvatuin tavoin, lomituspalvelujen tuottajalle. Palvelun tuottajien joukon rajaamisen tarkoituksena on ollut se, että turkistuottajan tai turkistilan toisen yrittäjän tai kummankaan heidän perheenjäsenensä ei voida tosiasiallisesti katsoa saavan maksua itselleen, ei edes välillisesti. Käytännössä sama taho ei saa hyötyä sekä lomituksen että valtion korvauksen kautta, ei suoraan eikä välillisesti.

Toinen yrittäjä samalla turkistilalla

Turkistilan toisella yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä:

- 1) joka omistaa tai hallitsee (esim. vuokraamalla) turkistilaa, tai
- 2) jolla on turkistilalla työskentelystään pakollinen YEL-vakuutus.

LTL:ssa turkistilalla tarkoitetaan taloudellisesti itsenäistä turkiseläintuotantoa harjoittavaa yksikköä (LTL 2 § 3 kohta).

Perheenjäsen

Perheenjäseneksi katsotaan LTL:n 7 a §:n 3 momentin mukaan

- 1) turkistuottajan tai turkistilan toisen yrittäjän aviopuoliso (myös rekisteröidyn parisuhteen osapuoli);
- 2) turkistuottajan tai turkistilan toisen yrittäjän avopuoliso;
- 3) henkilö, joka elää turkistuottajan taloudessa **ja** on turkistuottajalle tai turkistuottajan avio- tai avopuolisolle sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa;
- 4) henkilö, joka elää turkistilan toisen yrittäjän taloudessa **ja** on hänelle tai hänen avio- tai avopuolisolleen sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa.

Avopuolisolla tarkoitetaan henkilöä, joka elää yrittäjän kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa (voivat olla myös samaa sukupuolta olevia henkilöitä).

Turkistuottajan taloudessa tai turkistilan toisen yrittäjän taloudessa elämisellä tarkoitetaan samassa osoitteessa asumista siten, että heidän ruokahuoltonsa yms. on

ainakin pääosiltaan yhteistä. Ylenevässä polvessa ovat vanhemmat ja isovanhemmat jne. sekä alenevassa polvessa lapset ja lastenlapset jne.

3. Lomittaja

Vaikka lomituspalvelujen tuottaja täyttää edellä luetellut edellytykset, myös itse lomittajan täytyy täyttää tietyt edellytykset. Ts. palvelun tuottajan lisäksi täytyy vielä tarkastella itse lomitukseen tehnyttä henkilöä.

Lomittajana ei voi toimia

- 1) turkistuottaja itse,
- 2) turkistuottajan perheenjäsen,
- 3) turkistilan toinen yrittäjä,
- 4) turkistilan toisen yrittäjän perheenjäsen.

Turkistilan toisella yrittäjällä tarkoitetaan edellä 5.2.3.1 kohdassa tarkoitettua turkistilan toista yrittäjää ja vastaavasti perheenjäsenellä tarkoitetaan edellä 5.2.3.1 kohdassa tarkoitettua perheenjäsentä.

Edellä mainittu henkilö ei voi tehdä lomitusta, vaikka hän suorittaisi lomituksen esimerkiksi työsuhteessa tai toimeksiantosuhteessa edellä 5.2.3.1 kohdan edellytykset täyttävään palvelun tuottajaan.

6 Lomituspalvelujen hakeminen

6.1 Kirjallinen hakeminen ja haku aika

LTL:n 13 §:n 1 momentin mukaan lomituspalveluja haetaan siltä paikallisyksiköltä, jonka toimialueella turkistuottaja pääasiallisesti harjoittaa turkiseläintuotantoa. Hakemus on tehtävä turkistiloittain kirjallisesti tulevan kalenterivuoden lomituksia silmällä pitäen edeltävän vuoden lokakuun loppuun mennessä.

Kirjallisesta hakemuksesta ja valtuutuksesta ks. maatalouden lomitusoppaan luku 14 ja erityisesti kohdan 14.8 alakohdat ”Kirjallinen muoto” ja ”Valtuutus”, kohdan 14.2 alakohta ”Asiamies ja avustaja”, kohdan 14.3 alakohdat ”Vireillepano” ja ”Asiakirjan täydentäminen” sekä kohdan 14.4. alakohta ”Suullinen vaatimus ja selvitys”.

Paikallisyksikön tulee ottaa tutkittavakseen myös myöhemmin tullut hakemus, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä haettuihin lomituspalveluihin kuuluvia töitä ole vielä aloitettu. Painava syy on esimerkiksi se, että turkistarhaustoiminta on aloitettu vasta määräajan päätyttyä.

Jos kuitenkin vuosilomalomitukseen tai lisävapaalomitukseen kuuluvat työt on aloitettu ennen hakemuksen saapumista, paikallisyksikön on jätettävä hakemus myöhästyneenä tutkimatta, vaikka turkistuottaja esittää hakemuksen myöhästymiselle painavan syyn.

Turkistuottajalla voi olla useita turkistarhoja. Lomituspalvelujen määrä on kuitenkin turkistuottajakohtainen eli vaikka henkilöllä olisi useita turkistiloja, joiden osalta hän täyttää lomituspalvelujen saamisen edellytykset, hän ei voi saada enempää vuosilomapäiviä eikä lisävapaatunteja kuin henkilö, jolla on vain yksi turkistila (ks. kohta 2.2).

6.2 Hakemuksella annettavat tiedot

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelujen myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Hakemus voi olla vapaamuotoinen. Tarkoitus kuitenkin on, että paikallisyksikkö lähettää hakemuslomakkeen kaikille turkistiloille, jotka paikallisyksikön tietojen mukaan harjoittavat turkistuotantoa sen alueella. Hakemuslomakkeita voi myös tulostaa Melan nettisivuilta.

Hakemuslomakkeella annetaan tietoja turkistilasta (esimerkiksi tilan turkiseläinten määrä ja laatu), varsinaisista hakijoista sekä muista tilalla vakituisesti työskentelevistä henkilöistä ja tehtäväosuuksista.

Hakemuksessa on ilmoitettava, järjestetäänkö turkistilalla lomitusta itse vai käytetäänkö paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja.

Turkistuottajan on ilmoitettava paikallisyksikölle itseään ja turkistilaansa koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa lomituspalvelujen järjestämiseen hänelle taikka hänen

itse järjestämästään lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään (LTL 35 §:n 1 mom.).

6.3 Itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen hakeminen ja maksaminen

On huomattava, että itse järjestetyssä lomituksessa hakumenettely on kaksiosainen. Ensin tulee hakea lomituspalvelua (ks. kohta 6.1) ja vasta jälkikäteen (lomituksen jälkeen) haetaan itse järjestetystä lomituksesta maksettavaa korvausta.

Itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen määräytymistä käsitellään kohdassa 5.2.

Turkistuottaja hakee

Vaikka korvaus maksetaan palvelun tuottajalle, turkistuottajan on haettava korvausta. Lomituksen suorittaneen palvelun tuottajan on osoitettava laskunsa aina suoraan lomitetulle turkistuottajalle, ei turkistuotantoa harjoittavalle yritykselle. Palvelun tuottaja ei saa lähettää laskua suoraan paikallisyksikön maksettavaksi.

Lomitustilanteisiin liittyviin yleisimpiin verotuskysymyksiin liittyen Verohallinto on antanut ohjeen "Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitusetuuksista sekä Neuvo 2020 –palvelusta", diaarinumero A113/200/2016.

Hakuaika

Korvausta on haettava kirjallisesti paikallisyksiköltä lomitusajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä. Käytännössä jokaisen yksittäisen lomituspäivän korvauksen vanheneminen on aina tarkasteltava erikseen.

Esimerkki 6-1: Lisävapaalomitusta käytetään ajanjaksolla 1.6 - 17.7.2023. Korvausta haettaessa on huomattava, että esim. 1.6. tehdyn lomituksen osalta korvauksen hakemisen määräaika päättyy 31.7. ja 1.7. tehdyn lomituksen osalta määräaika päättyy 31.8.

Jos määräajan viimeinen päivä on lauantai, pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto, saa hakemuksen toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. (Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden päätös 16.8.2023 nro 1224/2023).

Esimerkki 6.2: Turkistuottaja on ollut vuosilomalla 14.8-20.8.2023. Korvaushakemus on toimitettava paikallisyksikölle syyskuun loppuun mennessä. Syyskuun viimeinen päivä on lauantai 30.9.2023. Korvaushakemuksen voi toimittaa vielä viikonloppua seuranneena ensimmäisenä arkipäivänä maanantaina 2.10.2023.

Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epäminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Siltä osin kuin korvausta ei voi hakemuksen myöhästymisen vuoksi maksaa, päivien/tuntien lukumäärää laskettaessa näitä ei lueta lomitettuihin päiviin/tunteihin, esim. vuonna 2025 vuosilomapäivät (18 pv), tuettua maksullista lomittaja-apua vastaava palvelu (120 h).

Lomituspalveluja voidaan järjestää turkistuottajille vain valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Tästä syystä olisi tärkeää, että turkistuottaja hakisi korvausta mahdollisimman nopeasti. Silloin paikallisyksiköllä on edellytyksiä välittää Melalle suhteellisen ajan tasalla olevia tietoja lomituspalvelujen kustannuksista. Jos korvaushakemus tehdään nopeasti, tiedot turkistuottajan käyttämättä olevien vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien määristä pysyvät myös paremmin ajan tasalla paikallisyksikön rekisterissä.

Hakemus

LTL 17 §:n 2 momentissa on 8-kohtainen lista siitä, mitä kirjallisesta korvaushakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi. Ensimmäiset seitsemän kohtaa ovat yksilöityjä ja kahdeksantena kohtana on yleinen kohta, joka käsittää muut korvauksen maksamiseksi tarvittavat tiedot. Hallituksen esityksen (HE 112/2015) mukaan yhtenä kahdeksan kohdassa tarkoitettuna muuna korvauksen maksamiseen tarvittavana tietona on perusteltua toimittaa kopio palvelujen tuottajan palvelun myynnistä antamasta laskusta.

Lisäksi hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 1-6 kohdassa tarkoitettujen tietojen oikeellisuudesta (LTL 17 § 3 mom.).

Hakemuslomakkeita saa paikallisyksiköltä ja niitä voi myös tulostaa Melan nettisivuilta. Hakemus voi kuitenkin myös olla vapaamuotoinen, kunhan siitä käy ilmi tarvittavat tiedot.

Maksaminen ja lisävapaamaksun periminen

Paikallisyksikön on maksettava korvaus palvelujen tuottajan ilmoittamalle Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevassa pankissa olevalle tilille (LTL 17 §:n 4 mom.).

Koska korvaus maksetaan palvelun tuottajalle, lisävapaasta perittävästä maksusta on laskutettava turkistuottajaa. Tätä ei siis saa vähentää palvelun tuottajalle maksettavasta korvauksesta.

6.4 Turkistuottajan veloitteet toimeksiantajana

Turkistuottaja vastaa itse toimeksiannostaan.

Turkistuottaja on myös velvollinen korvaamaan palvelun tuottajalle ne kustannukset, joita valtion korvaus ei kata, mukaan luettuna arvonlisäveron osuuden. Myös mahdolliset viivästyskorkoseuraamukset ovat turkistuottajan vastuulla. Turkistuottajalla itsellään voi myös olla velvollisuus suorittaa palvelun tuottajalle korvausta myös siltä osin kuin lomittajan tekemät todelliset työtunnit ylittävät valtion korvaamien työtuntien määrän.

7 Hallintolaki ja laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

Paikallisyksikön vastuuhenkilön ja muun hallintohenkilöstön kuten myös Melan henkilöstön on LTL:n mukaisia asioita käsitellessään noudatettava soveltuvin osin hallintolakia (434/2003). Hallintolaki on hallinnon toimintaa säätelevää yleislaki. Jos LTL:ssä on hallintolaista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan hallintolain asemesta. Joissakin tilanteissa LTL ja hallintolaki voivat myös täydentää toisiaan.

Hallintolain sisältöä on käsitelty kattavasti LPL:n mukaista lomitusta koskevan lomitussoppan 14. luvussa, joka löytyy Melan kotisivuilta. Kyseissä luvussa on käsitelty lyhyesti myös sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003).

8 Päätöksenteko

8.1 LTL:n nojalla annettavat päätökset

LTL:n 18 §:n mukaan paikallisyksikkö päättää:

1. lomituspalvelujen antamisesta,
Lomituspalvelujen antamisella tarkoitetaan päätöstä siitä, täyttyvätkö lomituspalvelujen saamisen edellytykset.

Päätös annetaan myös seuraavista:

- onko henkilö itse järjestetyn vai paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piirissä,
- tehtäväosuudesta ja kieltäytyttäessä muuttamasta tehtäväosuutta kalenterivuoden aikana (LTL 14 §),
- kieltäytyttäessä hyväksymästä tehtävää lomitustehtäviin (LTL 5 §),
- pyydettyä vuosiloman ajankohdasta paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa (LTL 16 § 2 mom.),
- vuosiloman siirtämisestä seuraavalle kalenterivuodelle ja kieltäytyttäessä siirtämästä vuosilomaa saman kalenterivuoden sisällä (LTL 16 §:n 3 mom.).

Vaikka edellä on joissakin kohdissa todettu, että päätös annetaan vain, kun kieltäytyy, päätös on kuitenkin asiakkaan pyynnöstä annettava myös myönnöistä.

Menettelystä tilanteessa, jossa siirtomääräraha loppuu kesken vuoden, ohjeistetaan tarvittaessa erikseen.

2. itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta,
Tällä tarkoitetaan päätöstä, joka annetaan LTL:n 17 §:n mukaisen hakemuksen johdosta. Päätös annetaan palvelun saajalle.
3. palvelun saajalta perittävästä maksusta,
Tällä tarkoitetaan lisävapaan käyttämisen jälkeen annettavaa päätöstä palvelusta perittävästä maksusta.
4. palvelun saajan velvollisuudesta korvata perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta aiheutuneet kustannukset,
Ks. tarkemmin luku 9
5. palvelun saajan velvollisuudesta korvata perusteettomasti maksetusta itse järjestetyn lomituksen korvauksesta aiheutuneet kustannukset.
Ks. tarkemmin luku 9
6. kieltäytyttäessä lomituksen järjestämisestä työturvallisuussyillä tai tilakäynnistä kieltäytymisen johdosta (LTL 12 a §)
Ks. tarkemmin luku 5

Edellä mainittuja asioita koskevaan paikallisyksikön päätökseen liitetään oikaisuvaatimusohje. Oikaisuvaatimuksen ratkaiseva viranomainen on Mela. Pykälässä luetelluissa asioissa kysymys on julkisen vallan käytöstä.

Sen sijaan lomituksen toteuttamiseen liittyvästä ratkaisusta ei anneta LTL:n mukaista päätöstä. Tällaisia ratkaisuja ovat esimerkiksi paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa vuosilomapäivän pituus ja lomituksen suorittava lomittaja.

Muutoksenhausta säädetään LTL:n 6 luvussa. Täältä osin ks. luku 10.

8.2 Päätöksen tekijä

LTL:n mukaan päätöksen tekee paikallisyksikkö eli päätöksen voi siis tehdä myös muu paikallisyksikön palveluksessa oleva henkilö kuin paikallisyksikön niin kutsuttu vastuuhenkilö. On huomattava, että päätöksen tekijän tulee kuntalain (410/2015) 87 §:n 2 momentin nojalla olla virkasuhteessa paikallisyksikköön, koska LTL:n 18 §:n mukaisen päätöksen antamisessa kyse on julkisen vallan käytöstä. Lisäksi päätöksen tekijällä täytyy luonnollisesti olla kunnan organisaatiossa vaadittava valtuutus päätösten tekemiseen.

Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että niin kutsutun vastuuhenkilön tärkein tehtävä on LTL:n mukaisten päätösten antaminen.

8.3 Päätöksen antamista edeltävät toimenpiteet

LTL:n 18 §:n mukaisten päätösten antaminen ja niitä edeltävät toimenpiteet ovat tyypillisimmillään hallintolaissa tarkoitettuja hallintoasioita. Täten asian käsittelyssä on aina huomioitava hallintolain hallintoasian käsittelylle asettamat vaatimukset, kuten mm. asian selvittäminen ja asianosaisen kuuleminen.

Katso tarkemmin luku 7.

8.4 Päätöksen muoto ja sisältö

Päätöksentekoon sovelletaan hallintolakia. Tämä merkitsee muun muassa, että päätös on annettava kirjallisesti. Päätöksestä on käytävä selvästi ilmi:

- päätöksen tehnyt viranomainen, päätöksen tekemisen ajankohta, tiedoksiantotapa ja päätöksen postituspäivä,
- asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu,
- ratkaisu perusteluineen, sekä
- sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä. Lisätietoja antavaksi henkilöksi pyritään luonnollisesti laittamaan päätöksen laatija.

Päätös on perusteltava. Perusteluihin on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kuin hakijan vaatimuksia ei hyväksytä. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut lainkohdat.

Koska LTL:n mukaisia lomituspalveluja järjestetään valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa, on erittäin tärkeää huomata, että päätöksessä ei voida todeta henkilöllä olevan oikeus tiettyyn määrään lomituspalveluja.

Päätökseen on liitettävä ohje oikaisuvaatimuksen tekemisestä.

8.5 Uusi päätös

Esimerkiksi tilanteessa, jossa turkistuottaja on saanut kielteisen päätöksen lomituspalvelujen saamisen edellytysten täyttymisestä alle kuuden eläinyksikön johdosta ja eläinyksikkömäärä nousee kuuteen siten, että kalenterivuotta on vielä jäljellä, turkistuottajalle voidaan hakemuksesta antaa aiemman kielteisen päätöksen estämättä myönteinen päätös sille ajalle, kun lomituspalvelujen saamisen edellytykset muuttuneiden olosuhteiden johdosta täyttyvät.

Olosuhteen muuttuminen

Vaikka lomituspalvelujen saamisen edellytykset täyttyvät päätöstä annettaessa, joskus olosuhteet voivat päätöksen antamisen jälkeen muuttua siten, etteivät edellytykset lomituspalvelun saamiselle tilanteen muuttumisen johdosta enää täyty, esim. eläinyksikkömäärä on laskenut päätöksen antamisen jälkeen alle kuuteen, mutta myönteinen päätös edellytysten täyttymisestä on annettu myös olosuhteen muuttumisen jälkeiselle ajalle. Päätöstä annettaessa ei siis ole tapahtunut virhettä, vaan tuolloin kaikki edellytykset ovat täyttyneet koko päätösajalle.

Edellä olevan perusteella myönteinen päätös lomituspalvelujen saamisen edellytysten täyttymisestä tulee tehdä niin, että siitä käy selvästi ilmi, että edellytysten on täytyttävä myös silloin, kun lomituspalveluja pidetään. Lisäksi päätöksellä on hyvä mainita turkistuottajan velvollisuudesta ilmoittaa paikallisyksikölle itseään ja turkistilaansa koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa lomituspalvelujen järjestämiseen hänelle taikka hänen itse järjestämästään lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään. Tämän perusteella turkistuottajan on ilmoitettava myös lomituspalvelujen järjestämiseen tai itse järjestetyn korvauksen maksamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuneista muutoksista.

Näissä tilanteissa päätös tarkistetaan olosuhdemuutoksesta lukien vastaamaan muuttuneita olosuhteita.

8.6 Päätöksen tiedoksianto

LTL:n 18 §:n mukainen päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain 59 §:ssä säädettyllä tavalla eli tavallisella tiedoksiannolla. Tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle ja vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Päätöksen tiedoksiannon voi tehdä myös sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003, jäljempänä asiointilaki) 4 luvun mukaisesti. Tämä edellyttää, että asiakas on antanut kirjallisen suostumuksen siihen, että päätöksen voi lähettää tiedoksi

vain sähköisesti. Jos päätös on annettu tiedoksi vain sähköisellä viestillä tai asiointipalvelun kautta, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

9 Maksujen ja korvausten perintä

9.1 Normaali perintä

LTL:n mukaan turkistuottajalta voidaan periä kahdenlaisia maksuja:

1. lisävapaan käyttämisestä palvelun käyttäjältä peritään tuntimaksu (LTL 6 §), ks. lisävapaasta perittävästä maksusta tarkemmin kohta 4.3.
2. turkistuottajalta voidaan periä hänelle perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta paikallisyksikölle aiheutuneet kustannukset tai perusteettomasti maksettusta itse järjestetyn lomituksen korvauksesta aiheutuneet kustannukset (LTL 8 §), ks. takaisinperinnästä kohta 9.2.

Näiden maksujen/korvausten perintä turkistuottajalta edellyttää, että lisävapaamaksusta tai takaisinperinnästä on annettu muutoksenhakuoikeudella varustettu päätös.

LTL:ssa ei ole yksityiskohtaisia säännöksiä edellä mainittujen maksujen perintää koskevista asioista. Toisaalta järjestelmän näkökulmasta katsottuna perinnän tulee olla nopeaa ja tehokasta. Paikallisyksikön tulee laskuttaa järjestämästään lisävapaasta perittävä maksu kunnan normaalin laskutuskäytännön mukaan, mutta kuitenkin viimeistään palvelun saamista seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Itse järjestetyssä lisävapaassa lasku turkistuottajalle voidaan kuitenkin lähettää vasta itse järjestettyä korvausta koskevan päätöksen antamisen jälkeen. Käytännössä tällöin lasku voidaan yhdistää päätökseen.

Eräpäivä

Lisävapaamaksua tai takaisinperintää koskevaan laskuun tulee aina merkitä eräpäivä eli ajankohta, johon mennessä turkistuottaja voi maksaa laskun ilman viivästyskorkoa. Maksun eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta (LTL 9 § 1 mom.). Kohtuullisena maksuaikana laskun suorittamiselle voidaankin pitää kahden viikon aikaa. Kuitenkin etenkin joissakin takaisinperintätilanteissa maksuaikaa on kohtuullista antaa selvästi yli kaksi viikkoa.

Eräpäivääkin määrättäessä on otettava huomioon mm. yhdenvertaisuusperiaate.

Viivästyskorko

Jos maksua lisävapaasta ei ole suoritettu viimeistään eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa säädetyin perustein. Korkolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu korko on EKP:n ilmoittama viitekorko + 8 % -yksikköä.

Jos taas LTL:n 8 §:ssä tarkoitettua korvausta, eli takaisinperittäväksi määrättyä määrää, ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyin perustein. (LTL 9 § 1 mom.) Korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu korko on Euroopan keskuspankin EKP:n määrittämä viitekorko + 7 %-yksikköä. (Viitekoron taso tarkistetaan puolivuositain ja viivästyskorot ilmoittaa Suomen Pankki.)

Jos viivästyskorko kohdistuu useamman kuin yhden puolivuotiskauden ajalle, lasketaan viivästyskorotus kunkin puolivuotisjakson osalta erikseen kulloinkin voimassa olevan korkoprosentin mukaan.

Viivästyskorko voidaan jättää perimättä kokonaan, jos viivästys on vähäinen ja suoritus kattaa koko perittävän maksun tai korvauksen määrän. Muutoin noudatetaan periaatetta, jonka mukaan suorituksella katetaan ensin korkoja ja vasta sitten varsinaista maksua tai korvausta (takaisinperittävää määrää).

Viivästyskorko määräytyy edellä mainittujen periaatteiden mukaan myös silloin, kun turkistuottaja on hakenut muutosta maksua tai takaisinperintää koskevaan päätökseen. Maksulle tai takaisinperittävälle määrälle kertyy viivästyskorkoa eräpäivästä lukien myös sinä aikana, jolloin sitä koskeva muutoksenhaku on käsiteltävänä. Luonnollisesti näin käy vain siinä tapauksessa, ettei maksu tai korvaus muutu muutoksenhaun johdosta. Jos oikaisuvaatimus/valitus johtaa päätöksen muuttumiseen maksun tai takaisinperittävän määrän osalta, lasketaan maksu tai takaisinperittävä määrä uudelleen, mutta viivästyskorko tälle uudelle maksulle/ takaisinperittävälle määrälle lasketaan kuitenkin alkuperäisestä eräpäivästä lähtien. Mikäli turkistuottaja maksaa maksun tai takaisinperittävän määrän, hän voi silti hakea muutosta päätöksestä. Laskun maksaminen on perusteltua, mikäli halutaan varmistua, ettei viivästyskorkoa tule maksettavaksi takautuvasti mahdollisesti pitkältäkkin ajalta.

Maksamatta olevat maksut ja korvaukset

Maksamattomia LTL:n mukaisia saatavia ei voida ottaa huomioon myönnettäessä LTL:n mukaisia lomituspalveluja.

Jos kyseessä kuitenkin on EU-lainsäädännön tarkoittama vaikeuksissa oleva yritys, lomituspalvelujen saamisen edellytykset eivät täyty (ks. kohdan 2.8 alakohdasta "Ei vaikeuksissa oleva yritys"). Vastaavasti lomituspalvelujen saamisen edellytykset eivät täyty, jos turkistilalle on annettu Euroopan komission päätökseen pohjautuva perintämääräys, joka on yhä maksamatta (ks. kohdan 2.8 alakohdasta "Ei Euroopan komission päätökseen pohjautuvaa maksamatonta perintämääräystä").

Suora ulosottokelpoisuus

Lisävapaasta perittävää maksua koskevan päätöksen tai takaisinperintää koskevan päätöksen ei tarvitse olla lainvoimainen ennen sen siirtämistä ulosottoon, koska niiden ja niille kertyneen viivästyskoron perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) (LTL 9 § 2 mom.).

Perinnästä ulosoton avulla sekä perintää koskevista erityistilanteista on soveltuvin osin voimassa mitä LPL:n mukaista lomitusta koskevassa oppaassa näistä on mainittu kohdassa 13.3 ja 13.4. LTL:ssä ei kuitenkaan ole säädetty ns. ~~ns.~~ toissijaista vastuvelvollisuutta LTL:n mukaisista maksuista muille saman turkistilan yrittäjille.

Vanhentuminen

Maksut ja korvaukset (takaisinperinnät) vanhentuvat viiden vuoden kuluttua sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on määrätty tai maksuunpantu.

Tämä viiden vuoden vanhentumisaika saattaa pidentyä

- ulosmittaustilanteissa
- konkurssitilanteissa
- yrityssaneeraustapauksissa
- yksityishenkilön velkajärjestelytapauksissa ja
- vapaaehtoisissa velkajärjestelyissä.

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n mukaan vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava, jos ennen vanhentumisajan päättymistä

- 1) julkisen saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus
- 2) julkinen saatava on valvottu konkurssissa tai asianosaisskeskustelussa ulosotto-kaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä taikka
- 3) julkinen saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta.

Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.

Vanhentunutta saatavaa ei saa enää periä turkistuottajalta.

9.2 Perusteettoman edun takaisinperintä

9.2.1 Takaisinperintäpäätös ja sen antamisen määräaika

Jos lomituspalveluja on annettu perusteettomasti tai itse järjestetystä lomituksesta on maksettu korvausta perusteettomasti, palvelun saaja on velvollinen suorittamaan paikallisyksikölle siitä aiheutuneet kustannukset (LTL 8 § 1 mom.)

Vaikka itse järjestetyssä lomituksessa korvaus maksetaan palvelun tuottajalle, takaisinperintä kohdistetaan palvelun saajaan eli vuosilomaa tai lisävapaata käyttäneeseen henkilöön.

Perusteettomasti saadulla lomituksella tai korvauksella tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa palvelun saaja on saanut lomitusta tai itse järjestetyn korvausta on maksettu päätöksellä, joka on myöhemmin osoittautunut virheelliseksi.

Korkein hallinto-oikeus on antanut joulukuussa 2015 kaksi erillistä aiemmasta ratkaisulinjastaan poikkeavaa ratkaisua lainvoiman saaneiden LPL:n mukaisten päätösten purkamista koskeviin hakemuksiin. Korkein hallinto-oikeus on katsonut, että kunta ei voi hakea LPL:n sijaisapua koskeviin päätöksiin muutosta ylimääräisellä muutoshakukeinolla, mikäli LPL:n 29 §:n mukainen takaisinperintämahdollisuus on käytettävissä.

Koska LPL:n ja LTL:n säännökset palvelun saajan velvollisuudesta korvata perusteettomasti saatu lomituspalvelu ovat tältä osin yhdenmukaiset, lainvoiman saaneelle

päätökselle ei siis enää haeta purkua, mikäli LTL:n 8 §:n mukainen takaisinperintä on käytettävissä. Takaisinperintä edellyttää kiistattomuutta eli sitä, että virhettä on pidettävä **selvänä tai ilmeisenä**.

Siltä osin kuin päätös ja siinä oleva virhe koskee tulevaa aikaa, turkistuottajalle ei ole myönnetty lomituspalveluja perusteettomasti eikä paikallisyksiköllä ole käytettävissään LTL:n 8 §:n mukaista takaisinperintää.

Kun paikallisyksikössä herää epäily, että ainakin osittain tulevaa aikaa koskevassa päätöksessä on asiavirhe, jonka johdosta päätöksen perusteella annettu lomitus olisi perusteetonta, paikallisyksikkö pyrkii selvittämään asian mahdollisimman nopeasti.

Asiavirheellä tarkoitetaan sitä, että päätös perustuu **selvästi** virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai **ilmeisen** väärään lain soveltamiseen. **Virheen on oltava kiistaton**. Jos kysymyksessä on esimerkiksi tulkintaerimielisyys, asiaa ei voida korjata asiavirheenä.

Asiavirheen varmistuttua paikallisyksikkö pyrkii korjaamaan asiavirheen hallintolain säännösten mukaisesti. Mikäli asianosainen ei suostu asiavirheen korjaamiseen hänen vahingokseen, paikallisyksikkö kieltäytyy järjestämästä perusteettomia lomituspalveluja. Jos lomitusta ei voida keskeyttää vaarantamatta turkistilan toimintaa, asianosaiselle annetaan olosuhteisiin nähden kohtuullinen aika eläinten hoidon järjestämiseen, mutta myös tämä lomitusjakso peritään takaisin.

Virheellisen päätöksen purkamisesta ks. kohta 10.5 ja virheellisen päätöksen oikaisemisesta asia- tai kirjoitusvirheenä ks. maatalouden lomitusopas.

Perusteettomasti saadulla lomituksella tarkoitetaan lisäksi esimerkiksi tilannetta, jossa esim. olosuhdemuutoksen johdosta palvelun saaja on saanut lomituspalveluja perusteettomasti, mutta päätöksen antamisessa ei ole tapahtunut virhettä.

Perusteettomasti saadulla korvauksella tarkoitetaan lisäksi esimerkiksi tilannetta, jossa maksatuksessa tapahtuneen virheen johdosta itse järjestetyn korvausta on maksettu liikaa ilman, että maksatuksen taustalla oleva päätös olisi virheellinen.

Kuuleminen

Ennen takaisinperintäasian ratkaisemista paikallisyksikön on kuultava palvelun saajaa hallintolain mukaisesti, ks. maatalouden lomitusopas.

5 vuotta

Paikallisyksikön on annettava takaisinperinnästä päätös viiden vuoden kuluessa perusteettoman lomituksen antamisesta tai perusteettoman korvauksen maksamisesta, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu (LTL 8 § 4 mom.). Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohje. Mikäli itse järjestetyn korvausta on

maksettu useammassa erässä, viiden vuoden määräaika lasketaan kunkin erän maksupäivästä lukien. Perusteettoman lomituksen antamisen osalta määräaika lasketaan kustakin lomituspäivästä lukien.

Valtiontukisääntöjen vastaisen tuen takaisinperintämenettelystä on tarkemmin säädetty mm. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetussa neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1589/2015. Sen 15 artiklan mukaan tuen takaisinperintään sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.

Aiheutuneet kustannukset Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa paikallisyksikölle aiheutuneena kustannuksena pidetään 40,21 euroa tunnilta (vuoden 2025 tasossa) vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla (LTL 8 § 1 mom.).

Säännöksessä mainittu rahamäärät on sidottu työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkakertoimeen, minkä johdosta se tarkistetaan vuosittain tammiukuun alusta (LTL 39 §).

Perittävä taso määräytyy aina perusteettoman lomituspalvelun antamisvuoden tason perusteella.

Jos paikallisyksikkö on vuonna 2025 järjestänyt vuosilomaa perusteettomasti, palvelun saajalta tulee perittäväksi 40,21 euroa tunnilta. Jos taas paikallisyksikkö on järjestänyt vuonna 2025 lisävapaata perusteettomasti, palvelun saajalta tulee perittäväksi 40,21 euroa tunnilta vähennettynä palvelun saajalta perityllä lisävapaamaksulla. Takaisinperittävät määrät on pyritty saamaan vastaamaan lomituspalveluista aiheutuneita keskimääräisiä tuotantokustannuksia.

Itse järjestetystä lomituksesta maksetun korvauksen osalta palvelun saajan maksettavaksi tulee se euromäärä, jonka verran palvelun tuottajalle on maksettu korvausta perusteettomasti vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla (käytännössä vähennettynä lisävapaamaksulla).

9.2.2 Täysimääräinen perintä

Pääsääntö on, että perusteettomasti saatu etu on perittävä takaisin.

Lisäksi LTL:n 8 §:n 3 momentin mukaan takaisinperintä on toteutettava aina täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitusjärjestelmä on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Kyseisessä tilanteessa ei siis voi soveltaa jäljempänä kerrottavaa kohtuullistamismahdollisuutta eikä sitä, että takaisinperinnästä luovuttaisiin sen vähäisyyden perusteella.

9.2.3 Takaisinperinnästä luopuminen osittain tai kokonaan

Pääsääntö siis on, että perusteettomasti saatu etu on perittävä takaisin.

Perusteettomasti annetun lomituksen tai perusteettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä voidaan luopua osittain tai kokonaan, jos se katsotaan kohtuulliseksi eikä perusteeton etu ole aiheutunut palvelun saajan taikka hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Takaisinperinnästä voidaan luopua myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen (LTL 8 § 2 mom.).

Tällöin edellytetään lisäksi, että kyse ei ole kohdassa 9.2.2 mainituista tilanteista, jolloin takaisinperintä on aina toteutettava täysimääräisenä.

Palvelun saajan katsotaan menetelleen vilpillisesti esimerkiksi silloin, jos hän on myötävaikuttanut perusteettoman edun saamiseen laiminlyömällä tietoisesti velvollisuutensa ilmoittaa paikallisyksikölle itseään tai turkistilaansa koskevista sellaisista tiedoista, jotka olisivat vaikuttaneet hänen lomituspalvelujen tai itse järjestetystä lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen, tai jos hän on antanut tietoisesti näitä koskevan väärän tiedon. Vilpillisesti menetelleen palvelun saajan kohdalla takaisinperintää ei voida kohtuullistaa.

Harkittaessa takaisinperinnän kohtuullistamista tai siitä kokonaan luopumista, tehdään kokonaisarviointi, jossa kiinnitetään huomiota muun muassa palvelun saajan taloudelliseen asemaan sekä siihen, mikä mahdollisuus palvelun saajalla on ollut virheen havaitsemiseen ja onko kyseessä paikallisyksikön virhe. Huomioon voidaan ottaa myös se, onko palvelun saaja saanut viranomaisen taholta virheellistä ohjeistusta. Kokonaisharkinnassa kohtuullistamista puoltaa myös, jos virheellinen myöntäminen on jatkunut pitkään.

Edellä mainituista kohtuullistamissäännöistä huolimatta takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaisuudessaan, jos takaisinperittävä määrä on vähäinen. Määrää voidaan pitää vähäisenä lähtökohtaisesti silloin, kun takaisinperittävä summa on enintään 100 euroa.

Jos takaisinperinnästä luovutaan, paikallisyksikkö ilmoittaa tästä palvelun saajalle, jos palvelun saaja on ollut tietoinen takaisinperintäasian vireilläolosta. Takaisinperinnästä luopumisesta annetaan oikaisuvaatimuskelpoinen päätös vain palvelun saajan pyynnöstä.

10 Muutoksenhaku

LTL:n 18 §:n mukaan paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta, palvelun saajalta perittävästä maksusta, palvelun saajan velvollisuudesta korvata perusteettomasti annetusta lomituspalvelusta aiheutuneet kustannukset sekä perusteettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä. Käytännössä päätökset useimmiten tekee paikallisyksikön tämän lain mukaisia hallintotehtäviä varten nimetty vastuuhenkilö. (Ks. päätöksistä ja päätöksen tekijästä kohdista 8.1 ja 8.2).

Turkistuottajalla on mahdollisuus vaatia paikallisyksikön LTL 18 §:n nojalla tekemän päätöksen oikaisemista Melalta.

Melan päätökseen on mahdollisuus hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta. Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Korkein hallinto-oikeus voi ylimääräisin muutoksenhakekeinoin poistaa lainvoimaisen päätöksen.

10.1 Oikaisuvaatimus

Paikallisyksikön päätökseen saa vaatia oikaisua Melalta siten kuin hallintolaissa säädetään (LTL 33 § 1 mom.).

Oikaisuvaatimusmenettely on perusteltu, koska Melalla on kokonaisvastuu LTL:n toimeenpanosta. Yksilöpäätöksiä tehdessään paikallisyksikkö käyttää toimeksiantosopimuksen perusteella Melalta siirtynyttä päätösvaltaa. Sen vuoksi Melalla tulee olla mahdollisuus ottaa päätökseen kantaa ennen kuin se siirtyy hallintotuomioistuimen arvioitavaksi.

Oikaisuvaatimuskelpoinen päätös

Päätöksiä, joihin voi hakea Melalta oikaisua, ovat vain paikallisyksikön LTL:n 18 §:n nojalla tekemät päätökset, ks. kohdasta 8.1.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista lukien (hallintolaki 49 c §:n 1 mom.). Oikaisuvaatimus toimitetaan tämän ajan kuluessa Melalle.

Jollei muuta näytetä, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu (hallintolain 59 §). Jos päätös on annettu tiedoksi vain sähköisellä viestillä turvapostina tai asiointipalvelun kautta, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä. (Asiointilaki 19 §).

Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, voi oikaisuvaatimuksen toimittaa vielä ensimmäisenä arkipäivänä varsinaisen määräajan jälkeen.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti (hallintolaki 49 d §).

Paikallisyksikön toimenpiteet

Jos oikaisuvaatimus on toimitettu erehdyksessä paikallisyksikköön, paikallisyksikön on **viipymättä** siirrettävä oikaisuvaatimus Melaan. Hallintolain 21 §:n mukaan siirretäessä asiakirja, joka on toimitettava viranomaiselle määräajassa, määräaikaa katsotaan noudatetun, jos toimivaltainen viranomainen saa asiakirjan määräajan kuluessa eli käytännössä oikaisuvaatimuksen on oltava Melassa määräajan kuluessa. Siirrosta on ilmoitettava asiakirjan lähettäjälle.

Paikallisyksikön tulee merkitä sille erehdyksessä saapuneeseen oikaisuvaatimukseen luotettavasti saapumispäivämäärä. Myös mahdollinen kirjekuori on siirrettävä Melaan.

Melan pyytäessä paikallisyksiköltä lausuntoa oikaisuvaatimuksen johdosta paikallisyksikön tulee lausunnossaan perustella mm. miltä osin ja miksi paikallisyksikkö on sitä mieltä, että muutoksenhakijan vaatimukseen voidaan/ei voida suostua. Asiaa tulee aina tarkastella kokonaisuutena. On myös muistettava, että lausunto on virallinen asiakirja.

10.2 Valittaminen Melan päätöksestä

Käsiteltyään oikaisuvaatimuksen Mela antaa asiassa päätöksen, josta voi valittaa Vaasan hallinto-oikeuteen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään (LTL 33 §:n 2 mom.).

LTL:n mukaan Melan päätöksestä saa valittaa nimenomaan Vaasan hallinto-oikeuteen riippumatta siitä, minkä hallinto-oikeuden tuomiopiirissä asianomaisen paikallisyksikön toimipaikka sijaitsee. Valitusten keskittäminen yhteen hallinto-oikeuteen on perusteltua, koska kyseessä on pienehkölle asiakasryhmälle suunnattu palvelu, johon liittyviä valituksia todennäköisesti esiintyy melko harvoin etenkin, kun valitusta edeltää oikaisumenettely.

Vaasan hallinto-oikeus sopii parhaiten valitusviranomaiseksi turkistuotannon pääasiallista sijaintia ajatellen. Ilman erityissääntöäkin turkistuottajien lomituspalveluja koskeva valitus tulisi useimmiten käsiteltäväksi Vaasan hallinto-oikeudessa.

Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaamisesta. Melan antamien päätösten osalta ei ole erityissäännöstä siitä, että velvoittava päätös voidaan antaa tiedoksi tavallisella tiedoksiannolla. Tiedoksisaantiaika on seitsemän päivää postitse lähetetyn päätöksen lähetyspäivästä lukien ja kolme päivää sähköisenä viestinä lähetetyn päätöksen lähetyspäivästä lukien. Jos velvoittava päätös esim. lomituksen

keskeyttämis- tai takaisinperintäpäätös on annettu tiedoksi sähköisen asiointipalvelun kautta, tiedoksaannin katsotaan tapahtuneen, kun asianosainen on noutanut oikaisupäätöksen asiointipalvelusta. Valituksen voi toimittaa vielä ensimmäisenä arkipäivänä, jos varsinainen valitusaika päättyy pyhäpäivänä, itsenäisyyspäivänä, vapunpäivänä, joulukuun- tai juhannusaattona tai arkilauantaina.

10.3 Valittaminen Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä

LTL 33 §:n 3 momentin mukaan Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

1. lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
2. asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
3. valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

10.4 Hallintolain ja lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa soveltaminen

Siltä osin kuin LTL:ssä ei toisin säädetä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista ilmenevät periaatteet tulevat sovellettaviksi valitettaessa Melan (tai Vaasan hallinto-oikeuden) antamasta päätöksestä. Oikaisuvaatimusvaiheessa sovelletaan vielä hallintolakia, ks. hallintolain soveltamisesta luku 7.

10.5 Ylimääräinen muutoksenhaku

Hallintoasiassa tehtyyn lainvoiman saaneeseen päätökseen saa hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta muutosta ylimääräisellä muutoksenhakukeinolla, joita ovat kantelu, menetetyn määräajan palauttaminen ja purku. Säännökset ylimääräisistä muutoksenhakukeinoista ja niiden käyttämisestä ovat oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 13 luvussa.

Mahdollisuus käyttää edellä mainittuja ylimääräisiä muutoksenhakukeinoja koskee periaatteessa myös turkistuottajien lomituspalvelujärjestelmän toimeenpanossa annettuja päätöksiä.

11 Salassapito, vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

11.1 Yleistä

Paikallisyksikön toimintaan LTL:n toimeenpanoon liittyvissä asioissa sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki). Melan toimintaan julkisuuslakia sovelletaan vain siltä osin, kuin Mela käyttää julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa.

Julkisuuslain pääperiaatteena on asiakirjojen julkisuus. Tietyt tiedot ovat kuitenkin julkisuuslaissa säädetty salassa pidettäviksi. Tällaisia ovat muun muassa tiedot, jotka koskevat

- henkilön taloudellista asemaa (mm. YEL-työtulotieto)
- henkilön henkilökohtaisia oloja (mm. tieto henkilön elintavoista, perhe-elämästä, vapaa-ajan harrastuksista)
- henkilön terveydentilaa, tai
- yrityksen liike- tai ammatillisaisuutta.

Salassa pidettävää asiakirjaa ei saa näyttää tai luovuttaa sivulliselle eikä sen sisältöä tai muuta salassa pidettävää tietoa saa paljastaa sivulliselle (salassapito- ja vaitiolovelvollisuus). Sivullisella tarkoitetaan jokaista, jonka tehtäviin asian käsittely ei kuulu. On myös huolehdittava siitä, ettei sivullinen pääse näkemään salassa pidettävää asiakirjaa tai etteivät sivulliset kuule salassa pidettäviä tietoja.

Salassapitovelvollinen henkilö ei myöskään saa käyttää salassa pidettävää tietoa omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi (hyväksikäyttökielto).

Salassapitovelvoite hyväksikäyttökieltoineen jatkuu palvelussuhteen, luottamustoimen tai toimeksiantosuhteen tai muun viranomaisen lukuun hoidettavan tehtävän päätyttyäkin.

Salassapitovelvoitteiden rikkominen on rangaistava teko. Rangaistus tuomitaan joko rikoslain 40 luvun 5 §:n tai 38 luvun 1 taikka 2 §:n mukaan, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Jos paikallisyksikkö järjestää lomituspalveluja ostamalla niitä muulta palvelun tuottajalta, paikallisyksikön tulee informoida myös palvelun tuottajaa salassapitovelvoitteista.

11.2 Salassa pidettävät tiedot lomituksessa

Työeläkepuolella salassa pidettävä tieto on jo tieto siitä, onko yrittäjä vakuuttanut yrittäjätoimintansa ja missä eläkelaitoksessa (YEL:n 147 §:n 1 mom.). Yhteneväisyyden vuoksi sama tieto eli siis tieto siitä, onko turkistuottajalla pakollinen YEL-vakuutus, on salassa pidettävä myös LTL:n toimeenpanoon liittyvissä asioissa LTL:n 36 §:n 2 momentin nojalla. Tämän johdosta käytännössä kaikki LTL:n toimeenpanoon liittyvät yksittäistä turkistuottajaa koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä.

Salassa pidettävyyteen ei vaikuta tiedon fyysinen olomuoto. Henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja voi olla esim. tietokannoissa, hakemuksissa, lisäselvityksissä tai muistioissa. Tiedot voivat olla myös suullisesti saatuja esim. puhelinkeskustelun yhteydessä.

Poikkeus

Salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset LTL:n toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella (LTL 36 §:n 3 mom.).

11.3 Julkiset asiakirjat

Julkisia asiakirjoja ovat sellaiset LTL:n toimeenpanoon liittyvät paikallisyksikön toimintaa yleisellä tasolla koskevat tiedot, joista ei käy ilmi yksittäistä henkilöä koskevaa tietoa ja joita ei ole muun lain nojalla säädetty salassa pidettäviksi. Julkisia ovat esimerkiksi tilastot, sillä edellytyksellä, että niistä ei voi tunnistaa yksittäisten henkilöiden tietoja. Jos tilaston pohjana olevien tapausten lukumäärä on vähäinen, on mahdollista, että yksittäiset henkilöt ovat tunnistettavissa. Salassa pidettäviä eivät ole myöskään kohdan 11.2 alakohdassa ”Poikkeus” mainitut asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot.

Osittainen julkisuus

Kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, tieto asiakirjan julkisesta osasta on annettava, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon (julkisuuslain 10 §).

12 Paikallisyksikön oikeus tietojen saamiseen ja asiakirjojen säilyttäminen

Turkistuottajalta

Turkistuottaja on velvollinen antamaan paikallisyksikölle oma-aloitteisesti ja pyynnöstä itseään ja turkistilaansa koskevia tietoja, jotka voivat vaikuttaa lomituspalvelujen järjestämiseen hänelle taikka hänen itse järjestämästään lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään. (LTL 35 §)

Lisäksi esimerkiksi LTL:n 14 §:n mukaan lomituspalveluja haettaessa turkistuottajan on ilmoitettava turkistilalla vakituisesti työskentelevät henkilöt ja heidän keskimääräiset tehtäväosuutensa turkistilan turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvista tehtävistä prosentteina.

Lähtökohtaisesti turkistuottajan tulee itse antaa lomituspalveluja koskevan asian ratkaisemista varten tarvittavat tiedot paikallisyksikölle.

Lomituspalvelujen tuottajalta

Lomituspalvelujen tuottajan on ilmoitettava paikallisyksikölle lomituspalveluja, lommittajaa ja elinkeinotoimintaansa koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa itse järjestystä lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään (LTL 35 a §).

Palvelun tuottajan on annettava tiedot sekä oma-aloitteisesti että paikallisyksikön tai Melan pyynnöstä.

Muulta taholta

LTL:n 37 §:ssä on säädetty eräille muille tahoille velvollisuus antaa paikallisyksikölle sen pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat tiedot, jotka koskevat esimerkiksi

- turkistuottajan yritystoimintaa
- eläkevakuutuksen voimassaoloa ja
- turkistuottajalle myönnettyjä eläkkeitä.

Tietojenantovelvollisuus ja käytännössä samalla siis oikeus tietojen pyytämiseen on kuitenkin vain, jos tiedot ovat välttämättömiä

- 1) turkistuottajan lomituspalvelujen järjestämiseksi
- 2) siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi, taikka
- 3) paikallisyksikölle tämän lain toimeenpanoa varten annettujen tietojen tarkistamiseksi.

On huomattava, että paikallisyksikkö saa siis hankkia vain sellaisia tietoja, jotka ovat edellä lueteltujen 1-3 kohdan perusteella välttämättömiä. Vastaavasti paikallisyksikkö voi käyttää säännöksen perusteella hankkimiaan tietoja vain siihen tarkoitukseen, johon se on ne hankkinut.

Säännöksessä lueteltuja tiedonantovelvollisia ovat

- veroviranomainen
- Kansaneläkelaitos
- Eläketurvakeskus

- eläkesäätiö
- eläkekassa ja
- muu eläkelaitos.

Säännöksen perusteella paikallisyksiköllä on oikeus saada tarvitsemansa tiedot aina maksutta. Tämä tulisi mainita paikallisyksikön tietopyynnössä samoin kuin se lainsäädännös, jonka nojalla tietoja pyydetään eli käytännössä siis LTL:n 37 §.

Melan tietojensaantioikeus

Melalla on edellä kerrottua vastaava tietojensaantioikeus sen toimiessa paikallisyksikkönä tai käsitellessä asiaa oikaisuvaatimuksen perusteella. Lisäksi Melalla on LTL:n 38 §:n nojalla oikeus tietyissä tilanteissa LTL:n mukaista asiaa käsitellessään käyttää muiden sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten saamia tietoja.

12.1 Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi (LTL 39 a §).

Ryhmäpoikkeusasetuksen 13 artiklan mukaan jäsenvaltion on säilytettävä yksityiskohtaista asiakirja-aineistoa, joka sisältää tarvittavat tiedot ja asiakirjatodisteet, joiden perusteella voidaan vahvistaa, että kaikki ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetty edellytykset täyttyvät. Asiakirja-aineisto on säilytettävä 10 vuoden ajan siitä päivästä alkaen, jolloin tukijärjestelmän viimeinen tuki myönnettiin.

Arkistolaitos on 1.1.2002 voimaan tulleella päätöksellään Kunnallisten lomituspalvelujen pysyvästi säilytettävistä asiakirjoista (KA 9/43/02) määrännyt arkistolain (831/1994) 8 §:n nojalla kunnallisten viranomaisten ja toimielimien lomituspalvelutehtävistä kertyvistä asiakirjoista pysyvästi säilytettäväksi vain Melalle tehtävät tilastot/toimintakertomukset ja sisäisten koulutustilaisuuksien keskeisen opetusaineiston ja keskeisten tilaisuuksien ohjelmat. Lisäksi arkistolaitoksen päätöksellä on todettu, että mikäli kunnassa on lomituspalveluja varten perustettu lautakunta, säilytetään lautakunnan pöytäkirjat pysyvästi arkistolaitoksen 3.9.2001 antaman kunnallisten tuki- ja ylläpitotehtävien asiakirjojen pysyvää säilytystä koskevan päätöksen (KA 158/43/01) mukaisesti. Varsinaisesti arkistolaitoksen päätös koskee vain LPL:n mukaisia asiakirjoja, mutta päätöstä sovelletaan myös LTL:n mukaisiin asiakirjoihin.

LTL 39 a § koskee lomituspalvelun myöntämiseen, järjestämiseen ja korvaamiseen liittyviä asiakirjoja vain valtion korvauksen näkökulmasta. Sama asiakirja voi esimerkiksi palkkahallinnon säännösten johdosta tulla säilytettäväksi LTL 39 a §:ssä säädettyä pidempäänkin.

13 Paikallisyksikön oikeus salassa pidettävien tietojen antamiseen

13.1 Salassa pidettävän tiedon antaminen henkilölle itselleen

Henkilöllä itsellään on julkisuuslain mukaan lähtökohtaisesti oikeus saada tieto hänestä itsestään viranomaisen asiakirjaan sisältyvistä tiedosta. Julkisuuslaissa on säädetty muutamia poikkeuksia oikeuteen saada itseään koskeva salassa pidettävä tieto (julkisuuslain 11 ja 12 §). Käytännössä näistä poikkeuksista voi turkistuottajien lomituspalvelujärjestelmän toimeenpanossa tulla sovellettavaksi lähinnä säännös siitä, että henkilöllä ei ole oikeutta esittelymuistioon, ratkaisuehdotukseen ja niihin verrattavaan muuhun asian valmistelua varten viranomaisen laatimaan asiakirjaan ennen kuin asian käsittely on kyseisessä viranomaisessa päättynyt.

Henkilöllisyyden varmistaminen

Henkilöllisyydestä on varmistuttava luotettavasti. On huomattava, että pelkkä henkilötunnus ei ole riittävä henkilöllisyyden varmentamisessa.

Tarkastusoikeus

Lisäksi jokaisella henkilöllä on EU:n yleisen tietosuojasetuksen (GDPR, EU 2016/679) 15 artiklan nojalla lähtökohtaisesti oikeus saada tietää, mitä häntä koskevia henkilötietoja rekistereihin on tallennettu. Jos henkilö vetoaa tietosuojasetuksen mukaiseen tietojen tarkastusoikeuteensa, tarkempia käytännön ohjeita tietojen antamisen edellytyksistä ja käytännön menettelysäännöistä tietojen antamisessa tai tietojen antamisesta kieltäytymisestä voi kysyä Melasta.

13.2 Salassa pidettävän tiedon antaminen asianosaiselle

Asianosaisella tarkoitetaan hakijaa, valittajaa tai muuta, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Asianosaisella on julkisuuslain 11 §:ssä säädetyin poikkeuksin oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Turkistuottajien lomituspalveluasiassa on kuitenkin pääsääntöisesti vain yksi asianosaisasemassa oleva taho eli se henkilö, jonka lomituspalveluista on kyse. Tällöin tiedon antamisessa sovellettavaksi tulee yltä kohta 13.1. Jos kuitenkin poikkeustilanteessa olisi toinenkin asianomaisasemassa oleva taho, on huomattava, että mm. erittäin tärkeä yksityinen etu, jollaisena voidaan pitää esimerkiksi arkaluonteista terveystietoa, rajoittaa asianosaisen tiedonsaantioikeutta.

Esimerkki 20-1: Turkistilalla on kaksi turkistuottajaa. Koska turkistila on paikallisyksikön järjestämän lomituksen piirissä, turkistuottajille on velvollisuus pitää vuosilomansa samanaikaisesti. Toisella turkistuottajalla on asianosaisena oikeus saada tieto siitä, mille päville toinen on hakenut lomaa.

Jos toisella asianosaisella olisi oikeus saada toista asianosaista koskevia salassa pidettäviä tietoja, tiedoksi annettuihin asiakirjoihin on tehtävä merkintä salassa pitämisestä. Merkinnästä on käytävä ilmi, miltä osin asiakirja on salassa pidettävä ja mihin salassapito perustuu. Jos tiedot annetaan suullisesti, asianosaiselle on kerrottava hänen salassapitovelvollisuudestaan.

Turvakielto

Jos henkilöllä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, väestötietojärjestelmään on voitu tallettaa turvakielto. **Tämä tarkoittaa sitä, ettei henkilön kotikunta-, asuinpaikka-, osoite- ja muuta yhteystietoa saa luovuttaa muulle kuin sellaiselle viranomaiselle, jolla on lainmukainen oikeus saada tiedot laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi.** Turvakielto voi koskea myös edellä mainitun henkilön omistuksessa tai hallinnassa olevan kiinteistön, rakennuksen ja huoneiston yksilöinti- ja sijaintitietoja. Turvakiellon alaisia tietoja ei siis voi luovuttaa julkisuuslain 11 §:n nojalla toiselle asianosaiselle. Viranomaisen on myös huolehdittava siitä, että turvakiellon alaisia tietoja saavat käsitellä vain sellaiset henkilöt, joiden tehtäviin kyseisten tietojen käsittely välittömästi kuuluu.

13.3 Salassa pidettävän tiedon antaminen muulle taholle

Salassa pidettävä tieto voidaan antaa vain, jos:

1. se, jota salassa pidettävä tieto koskee, on antanut siihen suostumuksensa (valtuutus), tai
2. laissa on tietojen antamiseen oikeuttava säännös.

On huomattava, että salassa pidettävien tietojen pyytjä on velvollinen itse näyttämään toteen oikeutensa tietojen saantiin, ts. tietojen pyytäjän tulee itse toimittaa tietojen saantiin oikeuttava valtuutus tai osoittaa lainkohta, johon hän vetoaa. Lähelläkohtaisesti toista koskevaa salassa pidettävää tietoa pyytävän tulee toimittaa tietopyyntönsä kirjallisena.

Jos valtuutus on epäselvä tai jos salassa pidettävää tietoa pyytää henkilö, jolla ei ole oikeutta tiedon saamiseen, tiedon voi antaa sille henkilölle, jonka salassa pidettävästä tiedosta on kyse. Tämä voi halutessaan toimittaa tiedon kysyjälle.

Valtuutus

Käytännössä valtakirja on osoitus valtuutuksesta. Valtakirjan tulee olla alkuperäinen ja tiedot voidaan antaa vain valtuutuksen rajoissa. Jos esitetään avoin asianajovaltakirja, voi olla syytä selvittää, mihin tietoa tarvitaan, ellei se käy ilmi jo kirjallisesta tietopyynnöstä. Terveystietoa (käytännössä tieto turkistuottajan mahdollisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, kuntoutustuesta tai työuraeläkkeestä) ei kuitenkaan yleensä voi antaa ilman yksilöityä valtuutusta.

Ainoastaan asianajajan tai julkisen oikeusavustajan ei tarvitse esittää valtakirjaa.

Edellä selostetun perusteella esimerkiksi tilan muille turkistuottajille ei saisi antaa mitään toista tilan turkistuottajaa koskevaa lomitusjärjestelmän toimeenpanossa saatua tietoa, ei siis edes aviopuolisolle tai lapselle, ellei henkilö sitten täyttäisi asianosaisasemansa vuoksi tietojen saantioikeutta ks. kohta 13.2. Koska tämä voi johtaa lomituspalvelujärjestelmän toimeenpanon kannalta huomattavan hankaliin tilanteisiin myös tilan turkistuottajien kannalta, lomituspalvelujen hakulomakkeessa on annettu tilan turkistuottajille mahdollisuus antaa suostumuksensa tietojensa antamiseen muille tilan turkistuottajille.

Viranomaiset

On huomattava, että viranomaisella ei ole pelkän viranomaisasemansa perusteella oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja, vaan viranomaistenkin tulee esittää yllä kuvatun mukaisesti asianosaisen valtuutus tai tietojen saantiin oikeuttava säännös.

Paikallisyksikkönä toimivan kunnan sisälläkin tiedon saa antaa vain taholle, joka tarvitsee sitä LTL:n mukaisten tehtävien hoidossa tai jolla on siihen asianosaisen antama suostumus tai laissa säädetty oikeus.

Mela

Melalla on toimeksiantajaroolissaan oikeus saada paikallisyksiköltä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kaikki LTL:ssä säädettyjen tehtäviensä toimeenpanossa tarpeelliset, paikallisyksikön hallussa olevat tiedot (LTL 37 § 2 mom.).

Verohallinto

Paikallisyksiköllä on yleinen tiedonantovelvollisuus verohallinnolle paikallisyksikön maksamien itse järjestetyn lomituksen korvausten osalta.

Ilmoitusvelvollisuus perustuu verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 §:ään ja verohallinnon yleisestä tiedonantovelvollisuudesta vuosittain antamaan päätökseen. Päätöksen VH 5385/00.01.00/2022 10 mukaan mm. kuntien on ilmoitettava maksamansa julkiset tuet ja avustukset. Julkisella tuella ja avustuksella tarkoitetaan säännöksen mukaan mm. LTL:n 7 §:ssä tarkoitettuja korvauksia eli itse järjestetystä lomituksesta maksettuja korvauksia. Päätöksen 43 §:n mukaan kyseiset tiedot on annettava vuosittain tammikuun loppuun mennessä edelliseltä kalenterivuodelta.

13.3.1 Tietojen antamisesta päättäminen

Sen estämättä, mitä julkisuuslain 14 §:ssä säädetään, paikallisyksikkö päättää tiedon antamisesta hallussaan olevasta tämän lain mukaisiin lomituspalveluihin liittyvästä asiakirjasta (LTL 36 § 1 mom.).

Julkisuuslain 14 §:n mukaan tiedon antamisesta asiakirjasta, joka on laadittu viranomaisen toimeksiantotehtävää suoritettaessa tai annettu toisen viranomaisen lukuun suoritettavaa tehtävää varten, päättää tehtävän antanut viranomainen, jolle toimeksiannosta muuta johdu. Koska kuitenkin lomituspalvelujärjestelmän toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ovat paikallisyksikön hallussa ja sillä on myös parhaat edellytykset arvioida, onko tietojen antaminen perusteltua, LTL:ään on otettu säännös, jonka mukaan paikallisyksikkö päättää tiedon antamisesta paikallisyksikön hallussa olevasta LTL:n mukaisiin lomituspalveluihin liittyvästä asiakirjasta.

- Muualta saadut tiedot** Jos muu kuin asianosainen pyytää paikallisyksiköltä sellaisia tietoja, jotka paikallisyksikkö on saanut lomituspalvelujärjestelmän ulkopuolisilta tahoilta esimerkiksi eläkevakuutusyhtiöltä, tietojen pyytäjä ohjataan lähtökohtaisesti tietojen alkuperäiselle lähteelle. Asianosaisella on kuitenkin aina oikeus pyynnöstä saada kaikki ne *häntä itseään koskevat tiedot*, jotka sillä, jolta asianosainen tietoja pyytää, on hallussaan.
- Määräaika** On huomattava, että pyydettyä tietoa ei ole annettava heti. Tietojensaantipyynnö on käsiteltävä viivytyksettä ja tieto on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa tietopyynnön saapumisesta. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai ne sisältävät salassa pidettävää tietoa, tietopyynnöasia on ratkaistava kuukauden kuluessa pyynnöstä.
- Menettely kieltäydyttäessä** Jos paikallisyksikkö julkisuuslain nojalla kieltäytyy antamasta pyydettyjä tietoja, paikallisyksikön on ilmoitettava kieltäytymisensä syy. Samalla tietojen pyytäjälle on ilmoitettava, että hänellä on halutessaan oikeus saada kieltäytymisestä kirjallinen valituskelpoinen päätös. Jos tietojen pyytäjä haluaa kirjallisen päätöksen, päätökseen on liitettävä julkisuuslain mukainen valitusosoitus (ei siis LTL:n mukaista oikaisuvaatimusohje). Tarkempaa neuvoa menettelyyn ja julkisuuslain mukaisen valitusosoituksen laadintaan voi tarvittaessa kysyä Melasta.

Tietojen antaminen käytännössä

Tietojen pyytäjälle annetaan vain tiedot, joita hän pyytää ja joihin hänellä on oikeus. Tietoja luovutettaessa on huomattava, että mahdolliset muut tiedot salataan.

Jos tietojen pyytäjä pyytää samanaikaisesti tietoja useista henkilöistä, jokaisen henkilön osalta on erikseen selvítettävä kysyjän oikeus tietojen saantiin. Tiedot annetaan ”yksitellen”, ei luettelona.

Puhelimitse tietoja ei saa antaa, jos soittajan henkilöllisyys on epäselvä. Soittajan henkilöllisyys on tarkistettavissa esimerkiksi kyselemällä häneltä asiaan liittyviä yksityiskohtia ja riittävän tarkat henkilötiedot. Soittajan henkilöllisyys voidaan varmistaa myös tekemällä vastasoitto numerotiedustelusta saatavaan tai asiakasrekisterin mukaiseen numeroon. Jos soittaja on viranomainen, vastasoiton voi tehdä esimerkiksi viranomaisen puhelinvaihteen kautta tai viranomaisen yhteystiedoissaan ilmoittamaan tietoja pyytäneen henkilön numeroon. Puhelimitse tietoja annettaessa on tehtävä tarkka puhelinmuistio.

Tavallisen suojaamattoman sähköpostin avulla ei saa lainkaan lähettää salassa pidettäviä tietoja. Faksin käyttö salassa pidettäviä tietoja lähetettäessä vaatii erityistä varovaisuutta. Tuolloin pitää varmistaa, ettei faksituloste päädy väärin käsiin.

Myöskään asiakasta ei saa pyytää lähettämään salassa pidettävää tietoa suojaamattomalla sähköpostilla. Jos asiakas kuitenkin sen haluaa tehdä, hänelle tulisi mainita, että lähettäminen tapahtuu hänen omalla vastuullaan mahdollisen tietoturvariskin vuoksi.

14 Lomituspalvelujärjestelmän hallinto ja toimeenpano

14.1 Yleinen johto, ohjaus ja valvonta

Turkistuottajien lomituspalvelujärjestelmän hallintoa koskevat säännökset ovat LTL:n 4 luvussa.

LTL:n 19 §:n mukaan turkistuottajien lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Tämä on johdonmukaista, koska lomituspalvelujen tarkoituksena on edistää turkistuottajan työssä jaksamista. Myös maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa yleinen johto, ohjaus ja valvonta on säädetty sosiaali- ja terveysministeriölle.

14.2 Toimeenpano

LTL:n 20 §:n 1 momentin mukaan lomituspalvelujen paikallishallinnon järjestäminen on Melan vastuulla. Palveluja tulee olla saatavilla kaikilla niillä alueilla, missä palvelujen tarvetta ilmenee. Käytännössä palvelun tarve on keskittynyt pääosin Pohjanmaan rannikkoseudulle, mutta jossain määrin sitä esiintyy maan muissakin osissa.

Pykälän 2 momentin mukaan paikallisyksikkönä voi toimia kunta, jonka kanssa Mela on tehnyt kuntalain 410/2015 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen. Sopimuksella kunta sitoutuu toimimaan tässä laissa tarkoitettuna paikallisyksikkönä ja huolehtimaan lomitustoiminnasta joko vain omalla alueellaan tai sen lisäksi yhden tai useamman muun kunnan tai sen osan alueella.

Koska Mela vastaa paikallishallinnon järjestämisestä, Melalla ei ole velvollisuutta solmia toimeksiantosopimusta, vaikka kunta sitä haluaisikin, vaan Mela voi LTL:n 20 §:n 3 momentin mukaan myös itse hoitaa paikallisyksikön tehtävät tietyllä alueella tai sopia paikallishallinnon järjestämisestä jonkin toisen kunnan kanssa.

Tarkoitus on, että Mela ensisijaisesti solmii tässä tarkoitettuja toimeksiantosopimuksia niiden kuntien kanssa, jotka ovat solmineet Melan kanssa vastaavan, LPL:n 12 §:n 1 momentin mukaisen toimeksiantosopimuksen, jolla asianomainen kunta on sitoutunut huolehtimaan maatalouslomitustoiminnan paikallishallinnosta sekä palvelujen järjestämisestä joko vain omalla alueellaan tai sen lisäksi yhden tai useamman muun kunnan alueella.

Asiallisesti LTL:n säännökset paikallishallinnon järjestämisestä ovat LPL:n vastaavia säännöksiä hiukan väljempiä, koska paikallisyksikkönä toimiva kunta voi LTL:n mukaan huolehtia lomitustoiminnasta myös toisen kunnan osan alueella. LPL:n vastaavien säännösten nykyinen sananmuoto ei anna mahdollisuutta siihen.

14.2.1 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimusta koskevat säännökset ovat LTL:n 21 §:ssä. Pykälän 1 momentissa säädetään, että toimeksiantosopimuksen tehneellä kunnalla tulee olla tämän lain mukaisia hallintotehtäviä varten nimetty vastuuhenkilö sekä tarpeellinen määrä muuta henkilöstöä.

Vastuuhenkilö vastaa paikallisyksikön toiminnasta sekä asiakkaiden että Melan suuntaan. Vastuuhenkilön tärkein tehtävä on lain 18:ssä tarkoitettujen päätösten tekeminen. Koska mainittujen päätösten antamisessa on kyse julkisen vallan käytöstä, päätöksen tekijän eli vastuuhenkilön tulee olla virkasuhteessa paikallisyksikköön (ks. lähemmin kohta 8.2). Melan suhteen vastuuhenkilö toimii yhdyshenkilönä ja vastaa muun muassa kustannusten korvaamiseen liittyvien tietojen ja selvitysten antamisesta Melalle.

LTL:n 21 §:n 2 momentissa määritellään Melan ja kunnan välisen toimeksiantosopimuksen sisältöä koskevat vähimmäisvaatimukset. Sopimuksessa tulee sopia ainakin:

1. paikallisyksikön toimialueesta;
2. paikallisyksikön toimipaikan sijainnista;
3. sopimuksen voimassaoloajasta; sekä
4. sopimuksen irtisanomisesta.

Sopimuksen sisältöä koskevat vähimmäisvaatimukset ovat samat myös maatalouslomituksen puolella.

14.2.2 Melan tehtävät

LTL 23 § sisältää luettelon niistä lain toimeenpanoon liittyvistä Melan tehtävistä, jotka eivät sisälly paikallisyksikön tehtäviin tai joista ei säädetä erikseen tässä laissa. Erikseen säänneltyjä Melan tehtäviä sisältyy pääasiassa kustannusten korvaamista ja muutoksenhakua koskeviin säännöksiin (LTL 24–34 §).

Pykälän mukaan Melan tehtävänä on:

1. antaa paikallisyksiköinä toimiville kunnille ohjeita tämän lain soveltamisesta yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi;
2. valvoa toimeksiantosopimusten noudattamista;

Kohdissa 1 ja 2 mainitut tehtävät liittyvät Melan rooliin toimeksiantajana. Ohjeiden antaminen paikallisyksiköille ja toimeksiantosopimusten valvonta kuuluisivat Melalle ilman erityissäännöistäkin, mutta selvyyden vuoksi asiasta on otettu maininta lakiin. Toimeksiantajan roolissa Melalla on oikeus ja velvollisuus muun muassa tehdä paikallisyksiköissä yksittäisiä valvonta- ja tarkastustehtäviä, jos se on tarpeen esimerkiksi valtion korvausten maksamisen kannalta.

3. antaa yleistä neuvontaa turkistuottajien lomituspalveluista;

Melan tulee palvella asiakaskuntaa ja muita asiasta kiinnostuneita tahoja antamalla yleistä neuvontaa turkistuottajien lomituspalveluista. Yksittäistapausta koskeva neuvonta on paikallisyksikön vastuulla.

4. harjoittaa tämän lain toimialaan kuuluvaa tilastotoimintaa; sekä

Tämän tilastoinnin tarkoituksena on saada valtakunnallisesti kattavaa tietoa lain soveltamisesta.

5. hoitaa muita sellaisia tehtäviä, jotka edistävät tämän lain mukaisten lomituspalvelujen tehokasta toteuttamista.

Tämä voi merkitä esimerkiksi lain toimeenpanoa palvelevien tietojärjestelmien kehittämistä ja täydennyskoulutuksen järjestämistä paikallisyksikköjen hallintohenkilöstölle.

14.2.3 Paikallisyksikön tehtävät

Paikallisyksikkö on vastuussa LTL:n mukaisten lomituspalvelujen järjestämisestä ja siihen liittyvistä hallinnollisista toimenpiteistä oman alueensa osalta. Paikallisyksikön toimintaa koskevat pääasiallisesti samat säännökset ja ohjeet siitä riippumatta, onko kyse toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan vai Melan omasta paikallisyksiköstä.

LTL:n 22 §:n 1 momentin mukaan paikallisyksiköllä on velvollisuus järjestää lomituspalvelut niille turkistuottajille, jotka harjoittavat turkiseläintuotantoa pääasiallisesti sen toimialueella ja jotka ovat hakemuksessaan ilmoittaneet käyttävänsä paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja (ks. kohta 6.2.1).

Jos kunta toimii paikallisyksikkönä, se on toimeksiantosopimuksen mukaan sitoutunut huolehtimaan lomituspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Kunta on niin ikään vastuussa toimintansa lainmukaisuudesta ja siitä, että turkistuottajien lomituspalvelut hallintotehtävineen on järjestetty sopimuksen voimassaoloaikana asianmukaisesti, ammattitaitoisesti, palveluhenkisesti ja tasapuolisesti koko paikallisyksikön alueella.

Pykälän 2 momentin perusteella paikallisyksikkö voi pyynnöstä järjestää lomituspalveluja myös niille turkistuottajille, jotka ovat ilmoittaneet järjestävänsä lomituksensa itse. Se voi käytännössä tulla kyseeseen vain siinä tapauksessa, ettei se haittaa lomituspalvelujen järjestämistä niille turkistuottajille, jotka ovat ilmoittaneet käyttävänsä paikallisyksikön palveluja.

Pykälän 3 momentin mukaan paikallisyksikkö voi järjestää lomituspalveluja käyttämällä palveluksessaan olevia lomittajia tai ostamalla palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Palvelujen tuottaja voi olla esimerkiksi toinen paikallisyksikkö.

14.3 Aiheutuneiden kustannusten korvaaminen

14.3.1 Valtion korvaus hallintokustannuksiin

Kustannusten korvaamista käsitellään LTL:n 5 luvussa (24–31 §). LTL:n 24 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään paikallishallintotehtäviä varten maksettavasta valtion korvauksesta. Korvaus perustuu valtion talousarvioon sisällytettävään kiinteään määrärahaan. Sen määrä paikallisyksikköä kohti määräytyy laskennallisin perustein, mikä merkitsee, että korvauksen käytöstä ei tehdä tilitystä valtiolle.

Korvauksen suuruus paikallisyksikköä kohti määräytyy paikallisyksikön toimialueella edellistä kalenterivuotta edeltäneenä vuonna lomitettujen vuosilomapäivien määrän perusteella. Korvauksen kokonaismäärä vahvistetaan vuosittain syyskuun loppuun mennessä valtioneuvoston päätöksellä Melan esityksestä. Korvaus vahvistetaan ja maksetaan Melalle samassa yhteydessä kuin maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintoa varten maksettava korvaus, joka maksetaan kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 10 päivänä. Mela maksaa korvauksen toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille samalla tavalla kuin se maksaa hallintorahaa maatalousyrittäjien lomituspalveluja koskevan toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille eli kuukausittain samansuuruisina erinä. Melan hoitaman paikallishallinnon kustannuksia vastaava osuus paikallishallinnon kustannuksiin tarkoitettusta kokonaismäärästä jää Melalle.

Pykälän 3 momentti koskee korvausta niihin hallintokustannuksiin, joita Melalle aiheutuu muista LTL:n mukaisista tehtävistä kuin paikallisyksikön tehtävien hoidosta. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa ja maksaa korvauksen Melalle samassa yhteydessä maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintokustannusten korvauksen kanssa, joka maksetaan vuosittain neljänä yhtä suurena eränä. Korvaus määräytyy laskennallisin perustein, mikä merkitsee, että korvauksen käytöstä ei tehdä tilitystä valtiolle.

14.3.2 Valtion korvaus lomituskustannuksiin

LTL:n 25 §:ssä säädetään niistä valtion talousarvion määrärahan rajoissa valtion korvaukseen oikeuttavista kustannuksista, jotka aiheutuvat laissa tarkoitettujen lomituspalvelujen toteuttamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan vain toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisina pidettävät kustannukset korvataan. Korvauksen kokonaismäärä perustuu valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitettavaan kahden vuoden siirtomäärärahaan. Korvaus maksetaan Melalle, joka huolehtii sen maksamisesta edelleen niille kunnille, jotka järjestävät lomituspalveluja toimeksiantosopimuksen perusteella. Jos Mela on hoitanut paikallisyksikön tehtäviä, valtion korvauksen kokonaismäärästä jää Melalle osuus, joka vastaa palvelujen järjestämisestä sille aiheutuneita kustannuksia. Korvaus on nettomääräinen eli siitä vähennetään lisävapaasta perityt maksut ja muut mahdolliset toimintaan liittyvät tulot kuten esimerkiksi vakuutuskorvaukset.

Pykälän 2 momentti sisältää luettelon niistä lomituskustannuksista, jotka voidaan korvata valtion varoista.

Turkistuottajien lomituspalveluista aiheutuvia valtion talousarvion määrärahan rajoissa valtion korvaukseen oikeuttavia kustannuksia ovat lomittajien palkkauskustannukset, itse järjestetystä lomituksesta maksettavat korvaukset, palvelujen ostamisesta aiheutuvat kustannukset, lomittajien täydennyskoulutuskustannukset, muiden kuin hallintotehtävien hoitoon liittyvät vahingonkorvaukset sekä muut LTL:n mukaisen palvelujen järjestämisestä aiheutuvat tarpeelliset kustannukset. Nämä korvataan laissa tarkemmin yksilöityjen sääntöjen mukaisina.

Maksettavan korvauksen perusteet

Mela on kokonaisvastuussa lain toimeenpanosta ja tarkoitukseen varattujen määrärahojen riittävydestä. Sen vuoksi sillä täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa paikallisyksikköjen toimintaan ja niiden varojen käyttöön. LTL:n 26 §:ssä on säädetty toimeksiantosopimuksen tehneelle kunnalle maksettavan korvauksen perusteista. Pykälän 1 momentin mukaan paikallisyksikön palveluksessa olevien lomittajien ammatillisesta täydennyskoulutuksesta aiheutuneet kustannukset korvataan, jos kyseessä on Melan hyväksymä täydennyskoulutus.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnilla on mahdollisuus saada Melasta etukäteen sitova ratkaisu sille, onko jokin kustannus tarpeellinen ja onko se siten valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa korvattava.

Ennakon maksaminen

Ennakon maksamisesta toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille on säännöksiä LTL:n 27 §:ssä. Mela maksaa kunnille aiheutuviin kustannuksiin ennakkoa kuukausittain yhtä suurina erinä, viimeistään sen 11 päivänä. Pykälän 1 momentin mukaan ennakkojen määrä perustuu Melan arvioon ja siihen vaikuttavat paikallisyksikön alueella edellistä kalenterivuotta edeltäneenä vuonna lomitettujen vuosilomapäivien määrä ja keskimääräinen kustannus sekä näissä Melan arvion mukaan tapahtuva muutos. Vuosilomapäivän keskimääräinen kustannus voi vaihdella paikallisyksiköittäin, sillä siihen vaikuttavat muun muassa lomitusmatkojen pituus, lomittajien ikäryhmä ja lomitettavien tilojen rakenne.

Pykälän 2 momentin mukaan ennakkoa voidaan tarkistaa vastaamaan Melan arvioimia todellisia kustannuksia, jos todelliset kustannukset koko kalenterivuodelta ovat erityisistä syistä olennaisesti suuremmat tai pienemmät kuin 1 momentin mukaan määräytyvä ennakko. Olennaisena voidaan pitää noin kymmenen prosentin poikkeamaa.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnalle voidaan tarvittaessa maksaa erillinen ennakkomaksu. Sellainen on tarpeen, jos paikallisyksikkö on joutunut suorittamaan yksittäisen kustannuserän, joka on kunnan saamaan ennakkoon verrattuna merkittävän suuri.

Valtion korvauksen lopullinen määrä

LTL:n 28 §:n mukaan paikallisyksikköinä toimivien kuntien tulee ilmoittaa Melalle vuosittain huhtikuun loppuun mennessä lopulliset tilitystietonsa edellisen vuoden lomituskustannuksista. Mela voi perustellusta syystä myöntää kunnalle lisäaikaa tilityksen antamiselle. Jollei tilitystä anneta määräaikana, kunta menettää oikeutensa valtion korvaukseen asianomaiselta kalenterivuodelta.

Jos tilitys osoittaa, että kunnalle asianomaiselta kalenterivuodelta maksetut ennakot ylittävät lomituspalveluista aiheutuneiden kirjanpidon mukaisten kustannusten määrän, kunnan on palautettava liikaa saamansa määrä Melalle heinäkuun loppuun mennessä.

Jos tilitys osoittaa, että kunnalle asianomaiselta kalenterivuodelta maksetut ennakot eivät riitä kattamaan lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia, Melan on elokuun loppuun mennessä valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa maksettava toteutuneiden kustannusten ja ennakkojen erotus loppueränä kunnalle.

Jos toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan toiminnassa ei noudateta voimassa olevia säännöksiä tai määräyksiä taikka jos siinä muutoin ilmenee epäkohtia eikä korjausta saada aikaan kunnan ja Melan välisten neuvottelujen tuloksena, Mela voi LTL:n 29 §:n perusteella maksaa ennakot alennettuna tai keskeyttää ennakon maksamisen taikka pidättäytyä loppuerän maksamisesta. Vastaavanlainen säännös on maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 41 §:ssä.

Korvauksen maksaminen Melalle lomituskustannuksia varten

LTL:n 30 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö maksaa 25 §:ssä tarkoitetun korvauksen turkistuottajien lomituskustannuksiin kuukausittaisina ennakkomaksuina Melalle samalla tavoin kuin maatalousyrittäjien lomituskustannuksiin maksettava korvaus.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaan liikaa maksetut ennakot on vuosittain palautettava valtiolle. LTL:n 30 §:n 2 momentissa säädetään, että turkistuottajien lomituspalvelukustannuksia varten liikaa maksetut ennakot palautuvat Melalle ja Mela voi käyttää niitä kuluvan vuoden ennakkoihin. Tämä on perusteltua ottaen huomioon, että turkistuottajien lomituspalvelut rahoitetaan valtion talousarvioon otettavalla siirtomäärärahalla eikä arviomäärärahalla kuten maatalousyrittäjien lomituspalvelut. Ehdotettu menettely tuo joustavuutta siirtomäärärahan käyttöön.

Lomituskustannuksia koskevat Melan selvitykset

Mela on valtioon nähden vastuussa siirtomäärärahan asianmukaisesta käytöstä. Sen vuoksi sen tulee tehdä sitä koskevat selvitykset sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

LTL:n 31 §:n mukaan Melan tulee tehdä kuukausittainen selvitys, joka koskee paikallisyksiköille maksettuja ennakkoja ja niitä kustannuksia, jotka Melalle aiheutuu lomituspalvelujen järjestämisestä siinä tapauksessa, että se hoitaa paikallisyksikön tehtäviä. Lisäksi Melan tulee vuosittain tehdä kokonaistilitys edellisen vuoden lomituskustannuksista ja niitä varten maksetun valtion korvauksen käytöstä. Tarkoitus on, että korvauksen käyttöä koskevasta selvityksestä ilmenee, kuinka suuri osa lomituskustannuksista jakautuu kuntien muodostamille paikallisyksiköille ja kuinka suuri osa Melalle sen hoitaessa paikallisyksikön tehtäviä.

14.4 Toimeksiantosopimuksesta johtuvien erimielisyyksien ratkaiseminen

LTL:n 34 §:ssä säädetään toimeksiantosopimuksesta johtuvien erimielisyyksien ratkaisemisesta. LTL:ssa tarkoitettu toimeksiantosopimus koskee julkisoikeudellisen organisaation kunnan ja Melan välistä sopimussuhdetta. Lisäksi sopimus koskee LTL:ssa säännellyn tehtävän hoitamista valtion rahoituksella. Näin ollen sopimussuhteesta johtuvat erimielisyydet ovat luonteeltaan hallintolainkäyttölaissa tarkoitettuja hallintoriitoja. Jos riitoja ei voida sopia Melan ja toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan kanssa, ne ratkaistaan Vaasan hallinto-oikeudessa. Hallintoriitoina ratkaistaisiin muun muassa sopimuksen tulkintaa sekä valtion korvauksen maksamista tai sen palauttamista koskevat erimielisyydet.

Kustannusten korvaamista koskeva hallintoriita on pantava vireille kuuden kuukauden määräajassa.

LPL:n mukaan hallintoriidat ratkaistaan siinä hallinto-oikeudessa, jonka tuomiopiirissä kunta sijaitsee. Turkistuottajien lomituspalvelujärjestelmässä on kuitenkin johdonmukaista, että riita-asiat ratkaistaan nimenomaan Vaasan hallinto-oikeudessa, koska myös valitukset on keskitetty Vaasan hallinto-oikeuteen (ks. kohta 10.2).